

Рôкъ XII. Скрентонъ, Па., Четверъ 10-го Марця, 1904. Число 10. — Vol. XII. Scranton, Pa., Thursday, March 10, 1904. No. 10.

Вôдозва.

ВП. Панове секретарѣ!

Якъ вѣдомо Вамъ, наближаесь Головна Конвенція, котра вôдбудесь въ Шамокинъ, Па. Понеже § 17 статутôвъ Р. Н. Союза пôдъ буквою в) наказуе, що кождый членъ мае заплатити 25 с. на выдатки Головнои Конвенціи, проте взываю Васъ всѣхъ застосоватись до повыжшого параґрафу и вже зъ початкомъ марця б. р. стягати вôдъ Вашихъ членôвъ по 25 ц. Тымъ самымъ прошу вырôвнати всѣ залеглй довги за значки Р. Н. С., книжочки платничй и статуты. Особистыхъ, въ тôй справѣ, листôвъ, не буду розсилавъ. Информаціи, що до выбору делеґатôвъ оголошу пôзнѣйше.

Зъ глубокимъ поважанемъ

С. Ядловскій,
гол. секретарь.

ОГОЛОШЕНЄ.

ВП. П. СЕКРЕТАРѢ СОЮЗА!

Прошу разъ на все собѣ запамятати, що грошѣ належачй до Р. Н. Союза вынисуе ся на имя: Alex Sharshon, treas., Shamokin, Pa., а не на мое имя, тôлько тй моні ордерй и чеки выписанй на имя Alex Sharshon засылайте просто до мене а я самъ вôдошлю до касіера.

С. Ядловскій,
гол. секретарь.

Бачнôсть Русины!

Головный Народный Комітетъ пригадуе всѣмъ Русинамъ, що всякй приватнй колекты разъ на все суть знесенй и выключенй на пôдставѣ ухвалы всенародного вѣча въ Йонкерсъ, Н. Й. зъ д. 26 нов. 1903, щобы вже разъ зробити конецъ рôжнымъ надужитямъ, непотрѣбнымъ выдаткамъ на колекторôвъ, трены и полученй експенса, та рôжнымъ невыгодамъ а часто и даремному траченю часу и здоровля.

Рôвночасно упрашае ся всѣхъ священикôвъ, учителѣвъ, бизнесменôвъ и взагалѣ всѣхъ свѣдомыхъ и щирыхъ Русинôвъ, збирати при всякôй оказіи жертвы на Народный Фондъ въ Америцѣ, тымъ бôльше, що вже 15-го септембра 1904 мае ся отворити Руску Бурсу (Институтъ Науково-Выховавчій) въ Ню Йорку при помочи Нар. Фонду! — Хто бувъ бы ворогомъ Народного Фонду, той оказавъ бы ся ворогомъ бѣднои нашои америк. рускои молодѣжи а тымъ самымъ цѣлого руского народу!

Числимо въ Америцѣ около 400 тысячь Русинôвъ, нехай кождый жертвуе рôчно на Нар. Фондъ лишь **одного** бѣдного доляра, а водразу въ касѣ Нар. Фонду буде $400.000 — буде зъ чого и Бурсу заложити, и новобудуючй ся церкви пôдперти, и дôткненыхъ нещастемъ поратовати, ще й до старого краю не трохи послати, въ хвилю, коли лютый ворогъ тамъ зъ цѣлымъ завзятемъ на знищене нашого народу настае.

Тожь зъ Богомъ впередъ! Збирайте и складайте жертвы лишь на Рускій Народный Фондъ въ Америцѣ. Чеки, моніордеры, драфты належить выписовати на имя касіера: John Glova, Excelsior, Pa. и присылайте до секретаря на адресу: Narodnyj Fond, P. O. Box 108, Jersey City, N. J.

Вôдъ головного Народного Комітету въ Америцѣ.
Николай Стефановичь, предсѣдатель, Иванъ Ґлова, касіеръ, Николай Пôдгорецкій, секретарь, Гавр. Дзядикъ, Нилолай Струтиньскій, Алекс. Трембачь, Алекс. Улицкій.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

Марець.		
10	Ч.	Порфирій
11	П.	Прокопій
12	С.	Василій Субб. усопш.
13	Н.	3 Поста. Кассіанъ
14	П.	Євдокія
15	В.	Теодотъ
16	С.	Евтропій (Средопост.)

— ГРÔЗНЫЙ огонь выбухъ оногды въ Рочестеръ, Н. Й. и знищивъ цѣлый осоредокъ мѣста. Згорѣли найбогатшй склепы, склады, готелѣ и пôдпріемства на просторони двохъ акрôвъ. Шкода выносить около 5 міліонôвъ долярôвъ.

— Въ Канотъ Гарборъ, Н. Й. згорѣли въ тôмъ самôмъ часѣ будôвлѣ почтового уряду, маринарского банку и асекураційного товариства Mutual Insurance Co. Шкоду обчислено на 400 тысячь долярôвъ.

— Минулого тыжня упало жертвою пожежѣ цѣле мѣсточко Николсонъ, Па. Огонь знищивъ въ нѣмъ загаломъ 170 домôвъ, костелъ, школу и кôлька штôрôвъ. Шкода лишь въ малôй части обезпечена, доходить до 400 тысячь долярôвъ.

— Въ мѣсточку Бракпортъ, коло Рочестеръ, Н. Й. згорѣла велика фабрика фортепянôвъ фірмы „М. С. Фелисъ Пяно Ко." Огонь заподѣявъ ту на 150 тысячь долярôвъ шкоды.

— Дня 2 марта засуджено въ кримінальнôмъ судѣ въ Питсбурґу знаного Александра А. Вислоцкого на $60 кары и 6 мѣсяцѣвъ до дому робôтъ (workhous-y) Се есть той самый А. А. Вислоцкій, що въ 1902 р. опѣкувавъ ся всѣми хрунями Питсбурґскими и бувъ покровителемъ отцѣвъ духовныхъ Ѳ. А. Обушкевича и Ивана Сабова въ ихъ „общихъ дѣлахъ." Якась женщина, Джеси Лемарь внесла двѣ скарги противъ того Вислоцкого о крадѣжь двохъ перстенѣвъ и куфра; судъ узнавъ го виннымъ и оголосивъ таку кару. Що о. Обушкевичь скаже на то?

— РУСКЕ товариство ґімнастичне „Сокôлъ" у Львовѣ намѣряе выбудовати свôй власный дôмъ. Въ сѣй цѣли выдавъ Сокôлъ облиґаціи 10—короновй, котрй мають бути сплаченй до 10 лѣтъ. Хто бы хотѣвъ купити таку облиґацію одну або бôльше (значить позичити „Соколови" 10 коронъ або бôльше на будову его власного дому), зволить зголоситись на адресу: Тов. „Сокôлъ", улиця Пôдвале 77, Львôвъ, Galicia Austria.

— ЦѢНА пшеничнои муки пôдскочила послѣдными днями о 10 центôвъ на бочцѣ. Така забаганка прійшла тростови млынôвъ у Мінеаполисъ, Мин., а ты народе плати!

— УГОРСКЙ рѣки Тиса и другй выступили зъ береґôвъ тай надѣлали богато шкоды въ мармароскôмъ комітатѣ. Найбôльше потерпѣли села Ростокъ и Липоша.

— КОЛО парку Линкольна въ Патерсонъ, Н. Дж. выскочивъ изъ шинъ переповненый людьми ваґонъ електричного трамваю и розбивъ ся на куснѣ. Зъ 27 осôбъ, котрй ѣхали у ваґонѣ, нѣхто не выйшовъ цѣло—всѣ були покалѣченй, деякй навѣть дуже тяжко.

— ВЕЛИКІЙ страйкъ выбухъ на зелѣзницяхъ въ Арґентинѣ. Страйкуе загаломъ 15 тысячь людей наслѣдкомъ чого застановлено цѣлый рухъ поѣздôвъ. Зелѣзничого шляху стереже вôйско.

— БУДИНОКЪ висконзіньского сойму въ Медісонъ, Вис. згорѣвъ до нащадку разомъ зъ урядженемъ, бібліотекою, архівомъ и документами. Шкода доходить до 2 міліонôвъ долярôвъ.

— СИМИ днями розпочала ся робота въ трехъ копальняхъ углянои компаніи Лигай Вали, коло Шамокінъ, Па. наслѣдкомъ чого одержало працю около 1700 людей, переважно Русинôвъ и Полякôвъ. Сѣ копальнѣ були замкненй вôдъ жовтня м. р.

— ВКРАЛИ трупа. Въ селѣ Петермизѣ, шариского комітату, на Угорщинѣ побили ся въ корчмѣ парубки и то такъ сильно, що оденъ зъ нихъ погибъ на мѣсци вôдъ пастукôвъ та ножѣвъ. Трупъ убитого лежавъ цѣлу нôчь въ корчмѣ, та коли ранкомъ на другій день пріѣхала судово лѣкарска комисія, щобы провѣрити цѣлу справу и зарядити слѣдство, убитый щезъ безъ слѣду. Ажь въ кôлька годинъ опôсля выявило ся, що убійники вкрали и сховали трупа, абы затерти слѣды злочину.

— МОНАКО зброѣть ся — чи не цѣкаве? Се саме княжество Монако, що не е бôльше вôдъ доброго галицкого села, а его постôйна армія выносила вôдъ 1860 року ажь 10 людей зброѣть ся теперъ. Вôдъ 1 липня с. р. тамошна „армія" буде побôльшена до 80 людей. Князь Альбертъ хотѣвъ перевести ту реформу тихцемъ, безъ вѣдома загалу, але тамошна часопись „Niemoe gazet" дôзнала ся про все и затрѣвожена о загальный миръ вдарила на алярмъ.... Здае ся одначе, що побôльшене арміи въ Монако не нарушить політичнои рôвноваги въ Европѣ, анѣ не надѣлае бôльшого лиха на далекôмъ сходѣ...

— ОДЕНЪ Анґлієць взявъ за предметъ своихъ статистичныхъ обчислень поцѣлуѣ, якими обмѣнювавъ ся изъ своею жѣнкою протягомъ 20 лѣтъ. Въ першôмъ роцѣ супружого житя було ихъ величезна сила, бо ажь 36 тысячь, себто майже по сотни за кождый день. Въ другôмъ роцѣ число поцѣлуѣвъ упало на половину, въ третôмъ роцѣ бувало ихъ ледви по 10 на днину а по пяти лѣтахъ цѣлувавъ ся нашъ статистикъ лишь двѣчи на день, на „добрый-день" и „добранôчь". Вôдтакъ ставали поцѣлуѣ чимразъ рѣдшй и рѣдшй, такъ, що вже не варта було ихъ и затягати въ статистичнй выказы. Оттакъ проминае на свѣтѣ всьо солодке!

ВАЖНЕ ДЛЯ НАШИХЪ ЛЮДЕЙ!

Повѣдомляемо, що въ селѣ Грозьовôй, 21 кільометрôвъ вôдъ стаціи желѣзничои Коростенко, повѣтъ добромильскій (Галичина) е выставленый частями на продажь двôрскій (паньскій) фôльварокъ, що складае ся зъ 450 мôрґôвъ орного поля разомъ зъ луками (сѣножатами) и 250 морґôвъ лѣса. Поле д. добре, особливо такъ званй болоня надвигряньскй дуже урожайнй.

Село Грозьова лежить въ дуже краснôмъ и здоровôмъ положеню, черезъ село плыве рѣка Вигоръ. Намѣряючй приступити до парцеляціи зволять удати ся писменно до: Рускій Гр. К. урядъ парохіяльный въ Грозьовôй, почта Войткова.

Jersey City N. J. 28 febr. 1904

Ник. Пôдгорецкій,
Секретарь Народного Комітету.

До секретарѣвъ „Союза"!

Грошѣ за календарѣ треба посилати впростъ до редакціи „Свободы". Хто пôшле грошѣ за календарѣ до касіера „Союза" мусить намъ о тôмъ дати знати.

Всѣ календарѣ мусять бути розпроданй и грошѣ за нихъ вôдосланй найдальше до кôнця марця 1904.

Три секретарѣ, що найскорше и найбôльше календарѣвъ розпродадуть и найскорше зашлють за нихъ грошѣ, дôстануть красну нагороду.

Редакція „Свободы",
Box 353, Scranton, Pa.

АНДРѢЙ НЕМОЄВСКІЙ.

ЗУБЪ ЗА ЗУБЪ.

(Зъ часôвъ Христовыхъ.)

Зъ польского перевѣвъ Мирославъ Стечишинъ.

(Конець.)

Священики и вченѝ скреготали зубами и роблячи заколотъ, старали ся заглушити слова его. Але Єсей обертавъ ся до нихъ, розкладавъ руки и говоривъ:

— Чи-жь вôнъ не говорить правды? Чи такъ не е?

Молодый рабінъ робивъ на него незвычайно користне враженє. Страшивъ грѣшникôвъ и ганивъ ихъ. Єсей робивъ се прецѣнь черезъ цѣле житє. Молодый рабінъ справдѣ говоривъ противъ грѣшникôвъ высокопоставленыхъ. Але для такого старця, якъ Єсей нѣхто не бувъ высоко поставленый. Єсей не завважавъ навѣть, що рабінъ гремѣвъ противъ головъ народу и противъ Синедріону. Передъ его старечимъ окомъ вырôвнали ся рôжницѣ, якѝ творить майно, уроджене, становище. Видѣвъ лишь людей, що дѣлили ся на грѣшникôвъ и праведныхъ. Тому властиво не мôгъ зрозумѣти сеи заѣлости священикôвъ и законникôвъ. Тымчасомъ звернувъ ся знову лицемъ до молодого рабіна, що зъ огнемъ въ синыхъ очахъ говоривъ пôднесенымъ голосомъ.

— Колѣна згинаете передъ Господомъ, але гадки вашѝ служать чортови и его силамъ. Берете опѣку надъ народомъ, але вовкъ меньше робить стратъ вôвчарни, чимъ ваша опѣка. На устахъ маете слова повнѝ мудрости и солодости, але рука ваша въ тѣни облуды суне-сь на поле грѣху, абы урвати его овочь и спожити въ самотѣ. Ухиляете чоло передъ Господомъ и его заповѣдями, але насупротивъ тихъ, що вамъ пôдлягають, надуваете гордо уста и ночами топчете Законъ. Правду кажу вамъ: милѣйшій менѣ птахъ на галузи або овечка въ чередѣ, чимъ вы и гордôсть ваша! Милѣйшій менѣ цвѣтъ на хащи и листе на деревѣ, чимъ вы и ваша злоба. Птахъ спѣвае Богови пѣсню, рожа сѣе ему запахъ, а овечка тихо йде пôдъ нôжъ жертвенный. Але вы сѣете въ душахъ заразу, а нôжь вбиваете въ серця тихъ, котрыхъ выбравъ Господь!

Єсей бувъ дуже зворушеный, а навѣть заклопотаный. Въ додатку приключило ся, що молодый рабінъ говорячи про птахи, овечки и цвѣты, звернувъ до него свои синѝ очи. Єсей порушивъ ся, пôднѣсъ до чола дрожачу руку и майже дѣвочій румянець залявъ его лице.

Середъ загального гамору и погрозъ молодый рабінъ говоривъ дальше, а голосъ его наберавъ силы якъ коли бы зъ душѣ его вѣяла буря и хотѣла змести операючихъ ся слухачѣвъ.

— Сынôвъ вчите,—говоривъ—щобы слухали батькôвъ. А як-же имъ се выкладаете? Чи злоба ваша не псуе сердець вôдъ зараня и не вносить знищеня въ дôмъ молодечій? Отсе давъ батько наказъ сынови, щобы чинивъ посля его волѣ. Сынъ оперъ ся словами, але по надумѣ сповнивъ волю батька, хоть слôвъ своихъ не вôдкликавъ. Другій сынъ горячо прирѣкавъ вôтцеви, що волю его сповнить. Але вôдôйшовши на сторону, махнувъ рукою и вôддавъ ся розривцѣ. Якже то вы розсудили, безперестаннѝ судьѣ? Котрый зъ нихъ—лѣпшій сынъ, чи той, що въ очи обѣцявъ, а потôмъ махае рукою и не сповняе приказôвъ, чи той въ якого устахъ е опôръ, але добрыми дѣлами значить свою дорогу? Правду кажу вамъ: Милѣйшій буде Богови той, що страшить грѣшника и перестрѣгае его, а якъ той грѣшникъ упадае, вставляе ся за нимъ, чимъ той, що не мавъ для него милосердя, хоть самъ бôльше заслуживъ на кару, чимъ засудженый. О Перушимъ, Перушимъ! Богъ на небѣ видить и мѣркуе собѣ всьо, якъ доглядае кождого ягнати на пасовиску, кождои цвѣтки, щобы не зôвяла, кождои ростинки щобы не всохла и кождои душѣ людскои, щобы не вмерла!

Єсееви пустили ся сльозы зъ очей. Єму здавало-ся, що молодый рабінъ промовляе просто до него. Старець приложивъ обѣ долонѣ до лиця, а черезъ пальцѣ текли ему ряснѝ сльозы. Люде, стоячѝ зъ боку почали тручати ся лôктями и шептати. Розжалоблене Єсея вчинило такій наслѣдокъ, що дуже много зъ нихъ почали споглядати зъ честею на молодого рабіна.

Але стоячѝ за старцемъ священики, вчителѣ и члены Синедріону, пôднесли такій гамôръ, що неможливо було слухати дальшихъ слôвъ бесѣдника. Тодѣ Єсей вставъ, обернувъ ся до нихъ заплаканымъ лицемъ, пôднѣсъ дрожачѝ руки надъ голову и тричи наказавъ мовчанку. Се тимчасомъ выстарчило. Настала тишина, бесѣдникъ знизивъ голосъ и почавъ выкладати Письмо. А говоривъ сими словами:

— Вы чули, що сказано: люби ближного свого а ненавиди ворога. И розрôжнювало ся рôдного вôдъ свояка, свояка вôдъ ближнього, ближнього вôдъ пришельця и пришельця вôдъ ворога.....

Єсей почавъ нагло моргати очима. Сльозы его обсохли. Перехиливъ ся трохи напередъ и надставивъ уха. А молодый рабінъ говоривъ:

— Вы чули, що сказано: око за око, зубъ за зубъ, рука за руку, опарене за опарене, синôсть за синôсть и душа за душу. А карати мало ся не лишь чоловѣка, що ударивъ въ злости, але й вола, що уколовъ въ заслѣпленю своимъ. А прецѣнь коли на вихоръ зôрветь ся вихоръ другій, чи буря не збôльшить? ся Або коли стеклый чоловѣкъ на рôвно стеклого кине ся, чи вôдъ того буде спокôй суспôльности и захованє заповѣдей? Сказано: зубъ за зубъ! А я вамъ кажу: прощайте провины ворогамъ вашимъ, любѣть тихъ, що васъ ненавидять, а за вкупене зубомъ гнѣву, вôддавайте приятельске обняте.....

Єсей скочивъ зъ крѣсла. Протеръ очи, поглянувъ на молодого рабіна, якій ему нагло выдавъ ся цѣлкомъ инпимъ человѣкомъ, не тимъ, що ганивъ и страшивъ грѣшникôвъ, не тимъ, що боровъ ся зъ людскою немочею, але просто вчителемъ, що змѣнявъ текстъ, що поправлявъ Тору, що полѣпшувавъ Мойсея и розпочавъ вôйну з одинокою скарбницею духовою и вѣродостойною повагою—зъ Письмомъ.

Ще не бувъ певный, чи то не причуло ся его старому ухови, або чи то не звичайный промахъ бесѣдника. Але гамôръ и погрозы, що перше були на его бажанє притихли, озвали ся наново. Шумъ рôсъ, якъ зближаючій ся грôмъ и выбухъ бувъ близькій. Але все те якъ бы лишь заохочувало пришельця, бо почавъ говорити сильнѣйшимъ голосомъ, въ якôмъ бувъ не лишь запалъ але й докôръ. А выкладавъ якразъ такъ:

— Говорено вамъ: зубъ за зубъ. Говорено вамъ: вôддай око за око. А я вамъ говорю: не бажай задля пôмсти ока ближнього твого, але якъ гôршить тя твое власне, то выбери его. И якъ рука твоя веде тя до злого, то радше вôдôтни еи, чимъ маешь цѣлый гинути зъ причины грѣха. Зубъ за зубъ!... Чи-жь Богъ и Господь вашь створивъ васъ на те, абы вы себе взаимно ранили и вбивали?.... А коли поповнило ся одно вбійство, то чи не досить вже нещастя?....

— Брешешь, брешешь, тричи брешешь!—закричавъ Єсей, пôдносячи кулаки передъ лице молодого рабіна.

Настала велика замѣшанина, пôдчасъ якои Єсей зôмлѣвъ и треба его було на ношахъ вôднести до дому. Якъ отворивъ очи и прийшовъ трохи до себе, казавъ вынести себе на дахъ и жадно, вдыхавъ свѣжій воздухъ, що йшовъ зъ гôръ. Чувъ душнôсть, але вона вскорѣ минула. Незабавомъ надлетѣло множество голубôвъ, обсѣли его зô всѣхъ сторôнъ, глядѣли въ его руки. Єсей трѣбувавъ усмѣхнути ся, але тôлько скрививъ ся гôрько. Пôславъ по зерно, а якъ принесли, сипавъ его въ задумѣ птичкамъ. Силы вертали. Але вертавъ такожь гнѣвъ. Тимчасомъ голубы сѣдали ему на раменахъ а вôнъ ихъ ласкавъ дрожачими руками и цѣлувавъ по головкахъ. Ввойшли до него на дахъ декотрѝ вченѝ и священики, щобы довѣдати ся про станъ его здоровля. Заразъ почали такожь радити, якъ зловити того молодого рабіна и звернули ся зъ питанемъ до Єсея, якъ вôнъ теперь гадае?

Єсей, цѣлуючи по головкахъ и крилахъ бѣлѝ голубы, шептавъ здавленымъ голосомъ:

— Зубъ за зубъ, зубъ за зубъ!

Тодѣ сѣ вченѝ и священики нараджували ся ще, чи за таки зневаги и богохульства не належала бы ся кара смерти. И знову звернули ся до Єсея, якои вôнъ бувъ бы гадки.

Єсей що-разъ пильнѣйше гласкавъ голубы, котрѝ однакожь пôдъ его пальцями почали трѣпати крильцями и вырывати ся. Але горнули ся иншѝ. Пальцѣ старця почали корчити ся. Вчинивъ ся розрухъ мѣжь птаствомъ. А Єсей страшно выкрививъ лице и, вôдповѣдаючи на питанє, шептавъ якимсь тихимъ але свищучимъ голосомъ:

— Зубъ за зубъ

Нагло крикнувъ, перехиливъ ся назадъ и отворивъ широко очи. Лице его почервонѣло. Жадно почавъ хлыпати устами воздухъ. Обступили его сильно занепокоенѝ. Вôнъ синѣвъ на лици, даючи якѝ-сь знаки трясучою ся рукою. Оденъ зъ священикôвъ нахеливъ ухо до его устъ, а Єсей вышептавъ улѣтаючимъ духомъ:

— Зловити.... Письмо!.... Зубъ за зубъ!

Се були послѣднѝ слова того дивно доброго чоловѣка.

Листъ изъ старого краю.

Вовки въ овечôй шкôрѣ.

Польська шляхта для своеи роботы на галицькôй Руси потребуе такихъ законôвъ, котрѝ ѣй ту роботу улекшували бы. О такѝ законы стараесь вона черезъ галицькій соймъ, въ котрôмъ есть всемогучимъ паномъ. Та на тôмъ не конець. Польськѝ паны хотять, абы выглядало, що хлопъ самъ хоче такихъ законôвъ, що вôнъ самъ зъ власнои волѣ пхае голову въ паньске ярмо.

Недавно выдумала польська шляхта два такѝ законы для поневоленя хлопôвъ. Одинъ законъ—про рентовѝ оселѣ—мае на цѣли вытворити середну холопьску посѣлôсть, щось нѣбы малыхъ дѣдичѣвъ, котрыми були бы збанкрутованѝ великѝ дѣдичѣ, далѣ рôжнѝ панськѝ заушники, вôдтакъ Мазуры, спроваджені зъ Заходнои Галичины, а на конець и найбогатшѝ руськѝ хлопы. Интересъ у всѣхъ тыхъ „малыхъ дѣдичѣвъ" бувъ бы зближеный до интересôвъ великого дѣдича, и противный интересамъ мало—и безземельного хлопа, а выслѣдъ изъ того такій, що въ политичнôй, національнôй и соціяльнôй боротьбѣ тѝ хлопы—„малѝ дѣдичѣ" ишли бы рука въ руку зъ польською шляхтою. Сей законъ уже давнѣйше ухвалено въ соймѣ, а не ставъ вôнъ закономъ лишь черезъ те, що задля якихсь тамъ правничихъ дрôбниць центральне правительство його не затвердило.

Другій законъ—про бюра посередництва працѣ — ухвалено на минувшôй соймовôй сесіи, а цѣль того: вôддати рôльныхъ робôтникôвъ въ неволю дѣдичѣвъ.

Противъ отсихъ обохъ законôвъ запротестували лише руськѝ хлопы и мѣськѝ робôтникѝ, бо польськѝ хлопы дали ся переконати своимъ шовіністичнымъ посламъ, що тѝ законы выйдуть имъ на користь.

Теперь ходить о те, абы здавало ся, що руськѝ хлопы сами хотять тыхъ законôвъ. Въ той цѣли розвинула польська шляхта хитру роботу. Маючи въ своихъ рукахъ Рады повѣтовѝ, поразсылала вона (въ деякихъ повѣтахъ) за посередництвомъ тыхъ Радъ урядовѝ поученя, що такъ рентовѝ оселѣ якъ и бюра посередництва працѣ суть для хлопського стану дуже хосеннѝ, о такожь петиціи якѝ хлопы маютъ высилати до центрального правительства зъ просьбою о затвердженє згаданыхъ законôвъ.

Що-се значить, се зрозумѣе кождый, хто знае галицькѝ вôдносины. Адже завдяки староствамъ и повѣтовымъ радамъ, вôйтъ майже въ кождôмъ селѣ хрунь, а такіи вôйтъ за всяку цѣну старатись буде сповнити те, що паны приказали. Такимъ чиномъ якесь число петицій за згадаными законами мусить вплинути, а польська шляхта зможе опôсля похвалити ся, що „почціви людек рускі" самъ хотѣвъ тыхъ законôвъ, якѝ вона выдумала.

А треба знати, що агітація противъ такои хитрои роботы у насъ, въ краю анальфабетôвъ, дуже тяжка, бо треба бы всюды агітувати живымъ словомъ, а то майже неможливо. На бôльшѝ вѣча приходять звычайно лише свѣдомѣйшѝ хлопы, а та найтемнѣйша маса на вѣча не ходить, газетъ не читае и все дається ся пôддурити.

Москвофілы

помагають зъ усѣхъ силъ польськôй шляхтѣ киринити народнôй роботѣ на галицькôй Руси. Отъ недавно розпустили вони зовсѣмъ брехливу звѣстку, що бувшѝ руськѝ послы хотять робити нову угоду зъ польською шляхтою та що д-ръ Король, д-ръ Могильницькій и д-ръ Олесницькій були въ тôй справѣ навѣть у намѣстника. Се все очевидно неправда, але сю звѣстку розтрубѣла заразъ польська преса, а впрочѣмъ е й такѝ люде, що крôмъ москвофільськихъ газетъ нѣчого бôльше не читають,—ну и кириня все таки зроблена.

Вôдъ часу до часу москвофілы люблять удавати дуже побожныхъ та дбалыхъ о добро греко-католицькои церкви, хочь се публична тайна, що всѣ вони спріяють россійському православію. И такъ недавно кôлька попôвъ та свѣтськихъ интелігентôвъ—москвофілôвъ зô станиславôвськои епархіи выбрало ся яко „депутація Русинôвъ" до намѣстника поговорити про обсаду станиславôвськои епархіи. Якъ звѣстно, за епископôвъ Пелеша и Куиловського москвофілы такъ загаздували ся въ станиславôвськôй епархіи, що уважають еи за свою власнôсть и потерпають, що теперь на епископськôмъ престолѣ засѣсти може не-москвофілъ. Тому то й ходили жебрати до намѣстника. Чи те що поможе,—побачимо.

Вѣче руського жѣноцтва

вôдбуло ся д. 12. с. м. у Львовѣ. На вѣчу зъявилось досить богато участниць, головно молодыхъ дѣвчатъ, а на деннôмъ порядку були дуже важнѝ справы, якъ исторія жѣночого руху, жѣнка а суспôльнôсть, університетськѝ выклады, курсы для анальфабетôвъ и т. д. Вѣче показало, що нашому жѣноцтву не бракъ охоты до працѣ надъ собою и для руськои суспôльности, але бракъ имъ до того вôдповѣднои освѣты, бракъ знаня куды ити, що робити. Двѣ референтки, и то найлѣпшѝ, въ послѣднôй хвили вôдкликали свои рефераты, а зъ того, що осталось, лише вôдчитъ п. Лозенковои, выхованои въ Росіи, де жѣноча освѣта стоить дуже высоко, робивъ враженє дѣйстно поважнои працѣ, а все проче —було лишь патріотично-

сентиментально - наивнымъ балаканемъ дѣтей.

Яочевидно, константуючи се, далекій вôдъ робленя закиду рускому жѣноцтву зъ сеи причины. Не жѣнки-жь винні, що ихъ жите такъ зложило ся, що вони меньше просвѣчені, меньше здатні до суспôльнои роботы, а винна вся суспôльнôсть, котра ще й доси не хоче признати въ жѣнцѣ рôвноправного зъ мущиною чоловѣка, а бачить въ нѣй лише ляльку для свого мужа и машину для плодженя дѣтей.

Не вмѣти чогось, се ще не соромъ, и кобы лишь охота до роботы, то все можна зробити. А наше жѣноцтво зачинае вôдъ кôлькохъ лѣтъ проявляти чимъ разъ бôльше охоты до суспôльнои працѣ и сей объявъ приносить лишь честь нашому жѣноцтву.

Однакъ при всѣхъ симпатіяхъ для нашого молодого жѣночого руху мушу пôднести одну обставину, котра лишь може свѣдчити про нашу малокультурнôсть. Въ своѣй суспôльнôй роботѣ наше жѣноцтво вôдгороджуеть ся вôдъ мущинъ якимсь дивнымъ хінськимъ муромъ. Отъ пр. и на послѣднôмъ вѣчу... Зразу не хотѣли таки зовсѣмъ мущинъ пустити на вѣче, а коли опôсля й пустили, то не давали имъ голосу въ дискусіяхъ. А чому? Адже въ справахъ публичныхъ мущины могли бы не одно сказати, чого жѣнки не знають гараздъ... То на балю можна зъ мущинами бавити ся, а на вѣчахъ не можна зъ ними поважно нараджувати ся надъ добромъ рôдного народа. О скôлько-жь высше пôдъ тымъ зглядомъ стоять хочь бы російськй жѣнки, для якихъ въ справахъ публичныхъ е лишь люде?!

Найвысшій часъ позбути ся тои малокультурности нашихъ прабабокъ!

16. лютого 1904. М. Л.

РОСІЯ.

(Листъ 4.)

Якъ далеко посуваеть ся напередъ опозиція въ Росіи проти истнуючого тамъ ладу, можемо судити по подѣяхъ, що скоились: 1) на „зъѣздѣ дѣячѣвъ на поли те[illegible]нѣчнои та професіональн[illegible] просвѣты“ та 2) на „[illegible]ироґовськôмъ зъѣздѣ лѣкарѣвъ“ — себъ-то на зъѣздахъ, де брали участь интеліґентні люде, приналежні бôльшь-усього до ліберадôвъ. Що рушивъ до боротьбы народъ — робôтники, селяне, — то не диво, а щô ліберады спробували летѣти, такъ то вже „знакъ часу“, бо досѣ вони звыкли тôльки пôдлизуватись, чекати ласки „зъ верху“, зъ трона, та носити дулю у кишенѣ, призначаючи ѣѣ „для власть имущихъ“. А отъ теперь и вони заявили, що мають голосъ.

Я вже згадувавъ у попереднiому листѣ, що замкнуто зъѣздъ технічный за те, що члены його выпхали зъ зъѣзду „громилу“ Степанова. Теперь поповню цю звѣстку иншими, що надôйшли за цей часъ. На зъѣздѣ брало участь 2700 чоловѣкъ, котрй й роздѣлили ся на 13 секцій. Найчисленнѣйшою й цѣкавою що до ухваленъ була 10-та секція, де обговорювались справы поза-шкôльнои просвѣты робôтниковъ. До сеи секціѣ вписало ся 800 особъ. Въ однôмъ зъ першихъ засѣданъ ся секція ухвалила не звертатись до уряду, абы узляднивъ ихъ просьбы, а просто минаючи урядъ, сповѣщати про свои резолюціи земства, мѣста, рôжні институціи и запрошувати членôвъ працювати въ дуцѣ постановъ — а ухвалила цю резолюцію секція черезъ те, що урядъ зъ 50-ти постановъ попередныхъ зъѣздôвъ удовольнивъ тôльки 2. Таке нехтоване правтельства по російскимъ законамъ есть злочинъ, а зъ боку членôвъ зъѣзду то бувъ протестъ, демонстрація, бо все одно урядъ не попустить выконати що-небудь безъ його волѣ.

Зъ дальшихъ постановъ секціи важно зазначити: 1) потреба загальнои просвѣты, 2) скасуване цензуры, 3) потреба вольности робôтничихъ громадъ, 4) допускъ у высшѣ технічні школы усѣхъ, що кôнчили середню школу, безъ рôжности національностей и полу. Усѣ такі резолюціи приватна публіка, якои було богато на засѣданяхъ 10-ои секціи, зустрѣчала рясными оплесками, чимъ збôльшувала вагу ихъ.

Найцѣкавшимъ бувъ конець зъѣзду. Коли його заборонено, то 300 членôвъ зъѣзду скомпанували протестъ зъ пôдписами проти самоволѣ уряду. А на вечорку, що вôдбувъ ся 1-го сѣчня, взяли участь 600 членôвъ, зъ котрыхъ було 500 вчителѣвъ та вчительокъ народныхъ, а решта молодѣжь та літераты. На вечорку обговорювали богато справъ, даючи рѣчамъ ихъ власне имення. Народні вчителѣ говорили, мѣжь иншими, про конечнôсть орґанізаціи для вôдпору сваволь провінціяльныхъ властей та для одностайнои працѣ до вывволеня края зъ пôдъ ярма сучасного режіма. Кôнчивъ ся вечерокъ революційными пѣснями та криками «геть самодержаве!»

Що до „Пироґовского зъѣзда“, то вôнъ бувъ тежь демонстраціею. На ньому, якъ и на першому зъѣздѣ, ухвалили до правительства не звертатись зъ резолюціями. Обговорюючи справу алькоголізму, зъѣздъ высловивъ ся, що зъ нимъ можна бороти ся лише тодѣ, коли буде забезпечена вôльнôсть друку, зôбрань, особы. Зъѣздъ зачепивъ и жидôвське пытане и ухваливъ: „Пироґовській зъѣздъ звертае увагу на небезпечнôсть и шкоду штучнои концентраціи жидôвського населеня въ „крузѣ осѣлости“ (въ чертѣ европейской осѣдлости), въ мѣстахъ, мѣстечкахъ Захода й Полудня, высказуе свôй протестъ зъ приводу забороны хорымъ жидамъ корыстувати ся сѣльськимъ повѣтремъ на дачахъ, санаторіяхъ и вважае конечнымъ дати жидамъ волю жити по всѣхъ усюдахъ.

Але найважнѣйшимъ було домагане „гарантированнаго правопорядка“*). Цю резолюцію предсѣдатель одказавъ ся перечитати, закривъ зôбране и наказавъ музицѣ грати. Въ вôдповѣдь на це почали свистати, до музикôвъ хтось кинувъ стольцемъ, публика заспѣвала „Марсельезу“ - и почала кричати „геть самодержаве!“ На сходахъ частину публики оточила поліція, але черезъ якихъ 10—15 хвилинъ выпустила ѣѣ.

Рушають по-малу й земства — мѣсцеві автономіи — и мабудь пôдъ вплывомъ часописи „Освобожденіе“. Такъ въ „Правительственномъ Вѣстникѣ“ — орґанѣ уряду пишуть: „Дѣятельнôсть земськихъ закладôвъ твереькои ґуб. давно вже звертае на себе увагу правительства напрямомъ невôдповѣдаючимъ змаганямъ державного порядка... За останні роки шкôдливый напрямъ тверського ґуберніяльного земства ще збôльшивъ ся, выявившись мѣжь иньшимъ, въ недоладныхъ мѣркуваняхъ на земськихъ зôбраняхъ та въ змаганяхъ... ити проти мѣсцевои власти. А за це фонъ-Плеве, міністеръ внутрѣшныхъ справъ, узявъ тверське земство та взагалѣ тверську губ. пôдъ свою опѣку, подѣливши ся нею зъ ґубернаторомъ тверськимъ. Важно зазначити тутъ, що тверське земство найпоступовѣйше зъ усѣхъ земствъ. Ще за російсько-турецьку войну, воно просило у царя, абы той давъ російському народови те, що вôнъ давъ Болгарамъ, тобъ-то конституцію.

Але по-рядъ зъ тверськимъ земствомъ не треба минати такихъ земствъ, якъ отъ Ярославське, що на сихъ дняхъ пôднесло царю „вѣрноподданническій адресъ“ зъ нагоды вôйны зъ Японіею.

(Конець буде).

* Просто кажучи — конституціи.

ДОПИСИ.

Зъ Лемкôвщины.

Изъ житя люцкого зъ давнѣйшихъ часовъ.

Неразъ то неодного чоловѣка нужда, и тѣснота такъ привалить, що той и дыхати неможе. И робить бѣдняга, працюе и досыть ся наробить якъ чорный вôлъ а тота робота, тото забѣгане, жаднои пôльги ему неприносить, такъ якъ бы глухого о що просивъ а глухій глухимъ: вôнъ не чуе его просьбы, и помочи недае. Буває и теперь такъ въ неоднôмъ мѣсци, але я верну ся, до давнѣйшихъ часôвъ, трийцать и бôльше рокôвъ тому назадъ. Бувало робить чоловяга на грунтѣ и то не на малôмъ грунтѣ, але заледво, на нужденне жите заробить; а приодѣтись трудно. Бувало прийде Недѣлечка, треба бы пôти до церковцѣ а ту нема въ що одягнутись, якъ кажуть, верхнои свитины нема, бо ще недоробивъ ся и посылае свого сынка або дѣвча, до сусѣды гуньки позичити, бо инакше непôйшовъ бы до церкви на богослужене. Але сусѣдъ якъ добрый завсе давъ що попало, на иди до церкви! Но и мало по малу доробивъ ся при кôнци и хлѣба и одежины; вже непосылае до сусѣды, мае свое. Але недовго натѣшивъ ся своимъ дорôбкомъ. Покôньчила ся поль на робота наступила вчасна зима. Иде мôй хлѣборобъ въ лѣсъ, рѣже, рубае, ставить шаги, верхи; останки, галузе, возить къ домови. Наробивъ, напрацювавъ ся вже е и хлѣбець и одежина, и дрова на паливо, и на матеріялъ. Прийшла тяжша зима, и вôнъ каже: но, теперь мои дѣточки, маемо и едно и друге, тôлько дай Боже здоровля пожити. Але чоловѣкъ мѣрить, а Богъ кулѣ носить, такъ и ему; не по его думкахъ пôшло. Богъ инакше судивъ. Прийшла слабôсть на него девятьдневна, покашлявъ, покашлявъ покололи кольки, на девятый день зробило ся лекше, кольки уступили и капель тôлько у грудяхъ захрипѣло и конець житю. Такъ довго натѣшивъ ся своимъ дорôбкомъ — оденъ рôкъ неповный.

Мудрый полякъ по шкодѣ.

Було-то давнѣйше, 19 лѣтъ тому назадъ. Були въ той часъ добрй зарôбки по копальняхъ нафтовыхъ. Оденъ парубокъ изъ села Мосценѣци, повѣту Горлицкого, полякъ, зарôбкувавъ въ Шарахъ въ копальни и ускладавъ гроша 170 зл. р. Бувъ на станціи такожь у поляка, а завсе заглядавъ до корчмы. Господарь бурду заказуе ходити до корчмы, але той не слухае анѣ зневаги. — Перейшовъ ся на другу станцію. Посѣщае ще частѣйше корчму, горѣвку и жидову дочку Суру, въ котрôй на добре залюбивъ ся. Але жыди мають розумъ жыдôвскій, они знають якъ зъ полячкомъ ґаздовати; доки у него грошѣ, доти и кавалеръ въ корчмѣ и Сура зажартуе а якъ бракло грошей беруть ся на способы. Намовили одного коваля за горѣвку, и написали на папери кôлька слôвъ; зъ ковальомъ нарадились и одного дня коли найбôльше людей було въ корчмѣ, корчмаръ зъ ковальомъ выступають посередъ корчмы и читають письмо по имени и назвиску того кавалера, що вѣдомо каждому, же Juzek Boc.: ютро мае свою католицку вѣру покинути а жидôвску приняти, а по обрѣзаню мае его зятемъ остатись.

Кавалеръ въ присутности много людей зъ встыду и великои ганьбы не знавъ що робити, взявъ мотузъ, давъ драпака въ лѣсъ и повѣсивъ ся.

Злодѣѣ.

Дня 9 февруара въ часъ ярмарку въ Горлицяхъ нашъ чоловѣкъ ту зъ другого села именемъ С. Хваликъ спродавъ веприка за 30 зл. р., або якъ на теперѣ рахубу 60 к. Якъ продавъ, пôшовъ зъ торговища до мѣста купити гдещо, але насамперѣдъ хотѣвъ заповнити мѣшокъ, котрый вынѣсъ зъ собою. Иде просто на рынокъ где продають збôже. Згодивъ чверть пшеницѣ и заплативъ 4 короны и 20 гл. а решта грошей вложивъ пôдъ кожухъ до кешенѣ. А поляки двае дивлять ся зъ боку и думають щобы ту зробити, абы грошѣ прійшли въ ляхавску кешеню. И безъ великого намыслу дрыливъ лякъ ляха на Русина, а Русинъ поваливъ ся на мѣхи, а ляхъ руку пôдъ кожухъ — лапсъ грошѣ и въ ноги — пôшовъ! Русинъ зачимъ вставъ тай до кишенѣ, але кишеня порожна. Хвативъ одного зъ нихъ, але не того, що грошѣ вкравъ. Той що вкравъ щезъ безъ слѣду; буде ляхъ заливавъ горло „вудкою“ и мастивъ солониною на „шальоне днѣ“ за ruskie pieniądze.

Часъ у насъ безъ снѣгу теперь и безъ морозôвъ — часами перепаде маленько снѣгомъ, часомъ дощь легкій, то знову вѣтеръ полудневый подуе, высушить, и така у насъ зима того року. Ще недокучила нѣкому, тôлько вѣтры полудневй часами сильнй зривають ся.

Роздѣле дня 13 февр. А. Пыжъ.

Зъ Веґревилъ, Алта, Канада.

На сѣй околици морозы скоро имили сего року, такъ що мало хто збôже зôбравъ до морозôвъ.

Мѣжь рускими фермерами не можне збôжа докупитись, бо богато повымерзало. Теперь шкôру деруть зъ бѣдныхъ людей за збôже. За пшеницю треба платити 80 центôвъ, за жито 70, за ячмѣнь 50, за овесъ 36. Такй цѣны тутъ на фармахъ, а въ Едмонтонѣ платять за бушель лишь 40 центôвъ. До Нового Року зима була лагôдна. Худоба пасла ся цѣлый часъ, лишь въ Новембрѣ були 3 острй морозы. А вôдъ Нового року взяли дуже сильнй морозы. Герликъ сѣна коштуе 3 до 4 доляры. Я приѣхавъ до Канады 1902 року, але не добре менѣ повело ся, бо до мѣста Едмонтону далеко, около 85 миль, и земля не дуже добра. 40 миль звôдси зачало ся будовати мѣсто Otaskwan. Недавно була лишь почта а теперь е 3 сторы, готель, докторъ и т. п. Тамъ ще продають землю по 15 д. за акеръ.

Ходить чутка що сего року мають тутъ будовати зелѣзницю. Веґревилъ лежить на рôвнинѣ.

И. Ухаль.

„SVOBODA"
(LIBERTY.)
The Ruthenian (Little Russian) Weekly
published every Thursday
at 209–211 Linden Str., Scranton, Pa.

JNO J. ARDAN,
Publisher and Editor.

Terms: Two Dollars a year.

Established 1893

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter July 16, 1903 at the post office at Scranton, Pa., under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода"

часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ „Р. Н. Союза", выходить що тыждня въ Четверъ и коштує:

Въ Америцѣ на рôкъ $2.00
До старого краю на рôкъ $2.00
Въ Америцѣ на пôвъ року $1.00
До старого краю на пôвъ року ... $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда зъ горы (напередъ).

Адресъ:
„SVOBODA"
Box 353,
SCRANTON, PA.

Новый телефонъ Нумеръ 787

Безъименныхъ дописей не принимаємо.

Хто хоче, щобы те, що напише, було друковане въ „Свободѣ" въ Четверъ, мусить прислати рукопись до Скрентонъ найдальше въ Пятницю вечеръ.

Поодинокі числа „Свободы" можна купити у:
A. Wasserman,
29. Clinton Str., New York, N. Y.

До свѣтла!

Вôдозва въ справѣ выдавництва просвѣтныхъ книжочокъ.

Кромѣ часописи „Свобода" и кôльканайцять книжочокъ выданя згаданои часописи амер. Русины за такъ довгій часъ свого житя въ Америцѣ не спромогли ся ще на жадне просвѣтне выдавництво. А що таке выдавництво конечно потрѣбне про те анѣ говорити. Аджежь загалъ читаючои громады чимъ разъ бôльше ширшає, а та кромѣ часописи хоче книжки, котра бы розширила его свѣтогляд на свѣтъ, на людей. Не мало є такихъ помѣжь Русинами, що въ браку рускои книжки, беруть зъ конечности до рукъ польску, англійску, щобъ лишь просвѣтити своій умъ, щобъ зачерпнути трохи свѣтла. Нема въ тôмъ нѣчо злого, якъ хто вчить ся хочь бы зъ книжокъ писаныхъ чужою для него бесѣдою, але кождый се знає, що мачоха нѣколи не заступить ему рôдноѝ мамы. Руска книжка для Русина зрозумѣлша, она выяснить ему не тôлько тайники природы, борбу и змаганя людкости до поступу, щастя, але выскаже ему: якого народу вôнъ дитя, розкаже ему про борбу его предкôвъ за права и вôльности Руси.

Я знаю напередъ, що кождый свѣдомый Русинъ въ Америцѣ, коли се перечитає, кликне: — Такъ, я хочу такихъ рускихъ книжочокъ, я хочу корму для мого розуму и душѣ моєи въ моѣй рôдной мовѣ.

Щобъ задосыть учинити тôй пекучôй потребѣ руского народа въ Америцѣ, я зваживъ ся приступити до выдавництва книжочокъ, котрі будуть выходити що мѣсяця якo: »Выдавництво просвѣтныхъ книжочок ім. А. Бончевского« пôдъ наголовкомъ »Слово«.

Матеріялъ, якимъ буде заповняти ся книжочки, буде рôжнородный. И такъ: Перша книжочка выйде »Про нутро землѣ«. Буде се цѣкава книжочка про розличнѝ тайны нутра нашои землѣ, прикрашена многими образками. Въ другôй книжочцѣ помѣстить ся поучаючôй оповѣданя, въ третôй про людске здоровле, въ четвертôй будуть вѣршѣ, въ пятôй буде про борбу за волю нашихъ славныхъ козакôвъ и т. д. взагалѣ буде доволѣ всего, що лишь може вняти бôльше свѣтла жаждущимъ науки.

Перша книжка выйде зъ початкомъ цвѣтня а прочі правильно першого кождого мѣсяця. Хто отже хоче (а не думаю, щобъ хто не хотѣвъ) мати що мѣсяця таку книжочку, най заплатить напередъ одного доляра и 50 центôвъ а достане за нихъ дванайцять книжочокъ на рôкъ. На половину року пренумерата выносить 75 ц. Поодинокі книжочки будуть коштувати 20 центôвъ одна. Грошѣ зъ поданємъ свого назвиска и адресы треба засилати до: Rev. St. Makar, Mt. Carmel, Pa.

Дорогі братя! Памятайте, що народъ, котрый мае науку, є богатый и славный, а народомъ темнымъ кождый помѣтує та нимъ выслугує ся. Щобъ не стати тымъ послѣднымъ сѣдайте до стола и посилайте одного доляра и 50 центôвъ яко предплату на »Слово« (просвѣтні книжочки). Сподѣю ся, що на той мôй поклик вôдозвуть ся всѣ письменнѝ Русины, а, коли буде велике число предплатникôвъ, то книжочки выходити будуть въ побôльшенôмъ форматѣ та зъ цѣкавѣйшимъ змѣстомъ.

Тожь до свѣтла!

Ст. Макарь.

Вытнѣть сесю карточку, вложѣть еи до коверты зъ монейордеромъ на $1.50 и заплѣть до: Rev. St. Makar, Mt. Carmel, Pa.

Посылаю $1.50 яко пренумерату на просвѣтні книжочки „Слово".

Имя и прозвище:

Докладный адресъ:

Рефератъ Орґанізаційный

выголошеный о. Н. Струтиньскимъ на вѣчу въ Olyphant, Pa.

(Дальше.)

Мабуть теперь кождому вже звѣсно, що таке проґрама та політика, а я теперь спитаю ся, якажь то наша проґрама та яка політика, або чого мы хочемо та що робимо абы мати тое, чого намъ забагає ся. Колисьмо ишли до сего краю, то наша найперша програма була: выдерти ся зъ нужды та неволѣ у старôмъ краю. А скоросьмо тутъ прийшли початкова політика була політика голодныхъ людей. Заробити на жите! Ну! але днесь пора намъ вже на иншу заспѣвати нуту!

Та передовсѣмъ спитаймо ся себе, хто таке мы, що мы є?

Здавалобъ ся, що непотрѣбно менѣ завдавати отаке пытане вамъ братя.

Такъ нѣ! Таки потрѣбно, бо менѣ вже случалось неразъ, що нашъ братъ навѣть не знавъ, якъ вôдповѣсти на се просте пытане. Неразъ чувъ я такі диволглядні вôдповѣди, що теперь мусимо ясно означити наше народне становиско. Будуймо усьо вôдъ фундаменту.

Отже такъ. На пытане хто я є? яка моя народность? я вôдповѣдаю: Я єсмь Русинъ — моя народность руска (по англ. Ruthenian). Чому по англицки не бути Ruthenian а не Little-Russian? Не знаю я, хто занѣсъ до Спол. Державъ ту нещасливу назву Little Russian — Мало-Росовъ — чи якъ смѣють ся маленькихъ Русинôвъ. Що до мене, то я цѣлкомъ не признаю ся, щобымъ бувъ маленькій. Богу дяковати маю [своихъ 173 цм. а и тутъ не бачу, абы на вѣчу зôбрали ся самі малого росту. Господь Богъ не пожалувавъ Русинамъ нѣ вроды нѣ росту. Чомужь прозивати себе малыми.

А знаете, вôдки пôшла ся назва Мало-росъ. Се Москалѣ намъ надали яко прозвище — се є nick-name. Прозивають насъ Москалѣ також хахлами, чому мы ще тои назвы не прійняли? Якбы то красно выглядало н. пр. Little-Russian or Chachol Union in U. S., Chachol Church, Chachol Society и т. д.

Нѣ — насъ не мае права нѣхто називати, лишь мы самі себе. А що нашѝ рускі ученѝ приняли въ чужихъ языкахъ Ruthenian, Ruthenus, Ruthene, Ruthen, тожь и намъ треба тои назвы тримати ся. — И то всѣмъ а всѣмъ.

Друге пытане: Якій нашъ народъ? Нашъ народъ христіяньскій перешло 900 р. Вôнъ мае свою стару культуру, колись мавъ свою власну державу, мавъ мудрі законы, ученыхъ людей, школы и просвѣту майже тысячу лѣтъ въ задъ и бувъ колись найславнѣйшимъ славяньскимъ народомъ на свѣтѣ. Край нашъ богатый черезъ родючу землю, котра зъ давенъ давна укрыта управлеными полями, пасѣками и садами, такъ, що про руску землю говорили, що она молокомъ и медомъ пливе. Рускі купцѣ торгували зъ далекими краями, а зъ далекихъ краѣвъ приходили послы, щобы навязати приязні зносины зъ рускими володарами. — Пôзнѣйше черезъ подѣлъ рускихъ земель повстали домашнѝ вôйны мѣжь князями зъ чого корыстали вороги и заполонили Русь. Русины мали також найдавнѣйшѝ двѣ републики на свѣтѣ, а то въ Новгородѣ и Псковѣ, котрі дотримали ся ажь до 16-го вѣку. — Та хоть Русины стратили свою державу, всежь таки, якъ бы не Русины, то цѣла Европа булабы нынѣ въ рукахъ Туркôвъ. Рускі козаки були муромъ, котрый боронивъ усе христіяньство въ Европѣ, черезъ кôлькасотъ лѣтъ передъ турецкою повенею.

Трете: Кôлько насъ є на широкôмъ свѣтѣ та де мы живемо?

Насъ Русинôвъ є около 30 міліонôвъ. Зъ тыхъ около 26 міліонôвъ жие въ Росіи — найбôльше на Украинѣ въ пол. Росіи, 3½ міліоны въ Австріи, а ½ міліона розсипалось по Америцѣ.

Четверте: Чи мы то саме, що Москалѣ, Поляки, Словаки?

Нѣ, мы окремый народъ, хотяй и мы належимо до великои славяньскои родины. Мы маємо свôй окремый языкъ, свои окремі звычаи, свою питому исторію и свою окрему цѣль — проґраму.

Пяте: якажь цѣль нашого народу?

Нашъ народъ хоче мати свою власну державу, въ котрôй безъ чужои опѣки, самъ буде порядкувати своимъ добромъ.

Шесте: Чи мы вороги Москалѣвъ, Полякôвъ, Мадярôвъ та иншихъ?

Нѣ! Мы любимо російскій народъ, якъ и всякій иншій, лише вважаемо нашими ворогами тыхъ, котрі стоять на перешкодѣ для свободы нашои вôтчины. Зъ тои причины вважаемо ворогами тыхъ Полякôвъ, котрі выступають противъ нашихъ домагань и кривдять насъ въ той способъ, що забирають податковы грошѣ на свои польскі цѣли, переслѣдують нашихъ передовыхъ людей, шахрують насъ при выборахъ и насильно польщать корѣнно руске населене. Зъ тои самои рацiи вважаемо ворогомъ російске правительство, котре попри усѣ кривды еще отсю найбôльшу намъ заподѣяло, що навѣть заперло уста нашому народови, не позваляючи нѣ писати нѣ проповѣдати на нашôй рôдной мовѣ.

Семе: Чи є богато людей, котрі такъ само думають якъ мы и, якъ наша партія зве ся?

Наша партія зве ся руска партія народна Ruth. National Party и обôймає въ старôмъ краю майже цѣлый рускій народъ.

Осьме: До чого стремимо мы въ Спол. Державахъ?

Наша цѣль тутки подвôйна:

1. Спомагати усѣми способами нашу партію у старôмъ краю, щобы рускій народъ якъ найскорше дôйшовъ до свободы.

2. Нашому рускому народови въ Америцѣ дати всяку помôчъ, щобы вôнъ дôйшовъ якъ найскорше до высокои правдиво людскои культуры, черезъ просвѣту и орґанізацію.

Отсе люби братя короткій начеркъ нашои проґрамы, такъ сказати головнои або прінціпіяльнои. Сихъ 8 точокъ мусить знати кождый Русинъ, котрый належить до насъ и хоче абы его мали за розумного чоловѣка. А теперь коротко покажу тѝ средства, якими мы маємо стремѣти до тои культуры, по чôмъ подамъ мôй проектъ, якъ я гадаю, що мы повиннѝ робити, абы до нашои цѣли дôйти. Я помину справы церковнѝ и просвѣтнѝ, бо о тôмъ будуть говорита другі бесѣдники, я порушу лише одну, але найважнѣйшу справу, зъ вôдки добути грошей на нашѝ народнѝ потребы. Прошу бути хвилько супокôйными а я не буду розволѣкавъ справу занадто довго.

На вѣчу въ Йонкерсъ порушено богато справъ, котрі обходять насъ, американьскихъ Русинôвъ. На тыхъ народныхъ зборахъ введено въ жите институцію, „Народный Фондъ". Зôбраный народъ ухваливъ, що кождый добрый Русинъ повиненъ платити якійсь малый податокъ на нашѝ народнѝ цѣли. Се цѣлкомъ справедливо и розумно. Коли хочемо нашъ народъ пôднести и зрôвнати его зъ другими просвѣчеными народами, коли маємо вести борбу зъ темнотою и добути належнѝ намъ права, то до сего потреба грошей. И треба намъ цѣлою силою пôдперти зачату роботу, треба за тымъ народнымъ податкомъ аґітувати усюды по парохіяхъ, брацтвахъ, при котрой нагодѣ, на вѣчахъ, хрестинахъ, гостинахъ и весѣляхъ, щобы кождый Русинъ зложивъ свою лепту на нашъ народный фондъ. И я маю повну вѣру, що мало-по малу ся думка прійме ся по всѣй американьской Руси, божь знаю зъ пересвѣдченя руску жертвоволивость. —Лишь одному не дамъ вѣры, а то тому, щобы черезъ тѝ малѝ жертвы можна збудовати щось великого въ короткомъ часѣ. Я спытаю ся самого секретаря Н. Ф., О. П., котрый найбôльше рожево дивить ся на сю справу, кôлько вôнъ надѣє ся зôбрати протягомъ одного року на найлѣпшій случай? И не потребую чути его вôдповѣди, бо и самъ знаю, що чистого при найбôльшôй енерґії годѣ зôбрати черезъ рôкъ бôльше якъ около однои тысячки. Теперь порахуймо, кôлько-то рокôвъ потреба, щобы, збираючи лише въ сей способъ, засновати Емиґраційный Дôмъ, Бурсу и другі потрѣбнѝ заведеня. Кажу вамъ братя, що мы не годнѝ дочекати ся нѣ одной порядной институціи, если ограничимо ся лише на жебранину.

А тутъ мало не що днины сотки еміґрантôвъ радѝбъ вôдъ насъ опѣки ба й тысячѣ нашихъ пôдростаючихъ дѣтей потребують таки сейчасъ бурсы, щобы въ легкій способъ добути освѣту. Справа епископату також потребує фондôвъ ще й за старый край годѣ забути—ну однымъ словомъ, нашѝ рускѝ справы ажь пищать за грôшми—а наша народна кишеня майже цѣлкомъ пуста. Неразъ стрѣчаючи ся зъ людьми, пытавъ я, що гадають робити зъ дѣтьми? Чи будуть посылати до высшихъ школъ, чи дадуть навчати ремесла або привчать до якого бизнесу? — Завсѣгды чувъ я одну вôдповѣдь, що радабы душа до раю, такъ грѣхи не пускають. Радѝбъ они запевнити дѣтямъ лѣпшу долю, та щожь, коли занадто великій коштъ. И про се говорять не лишь одні робôтники, але и богатиѝ люде, бизнесмены, страхають ся великого накладу, якій чекабы ихъ при теперѣшныхъ вôдносинахъ.—А усьому тому клопотови моглабъ зарадити бурса, де за малѝ грошѣ, або й цѣлкомъ за дармо найшли бы помѣщене и опѣку дѣти, котрі хотѣлибы побирати высшу, освѣту, вчити ся на лоерôвъ, докторôвъ, инжинеровъ, бизнесменôвъ або також якого ремесла.

[Дальше буде.]

Російско-японьска вôйна.

Сеся вôйна интересує нынѣ цѣлый свѣтъ. Въ тôй вôйнѣ Японъ мае въ свою корысть отсе:

1) мае одноцѣльне населене;

2) мае добрі военнѝ кораблѣ;

3) мае добре вышколене вôйско;

4) Японъ находить ся близько поля вôйны, ему дуже легко концентровати свои силы тамъ де того вымагає потреба а прокормлене вôйска також не дуже трудне;

5) Японцѣ мають природныхъ союзникôвъ въ Монґолахъ азіятицкихъ, котрі при кождôй нагодѣ имъ помагають а шкодять ворогови;

6) Японъ добре приготованый до вôйны;

7) Японъ мае грошѣ.

Въ некорысть Япону є

1) его менча чисельна сила;*

2) его лиха кôнниця.

Росія мае въ свою корысть.

1) велику чисельну силу**

2) дуже добру кôнницю,

3) добре вôйско.

* Въ Японѣ тôлько мешканцѣвъ, що въ Австро-Угорщинѣ, с. є. понадъ 44 міліоны.

** Въ Росіи 141 мил. мешканцѣвъ.

4) больше военныхъ кораблѣвъ.

Россія мае въ свою некорысть сесе:

1) населене Росіи* не е одноцѣльне а зложене зъ рôжныхъ народôвъ;

2) російскй кораблѣ не сконцентрованй на поли битвы, але розпорошенй;

3) російске вôйско прибувае на поле битвы змучене далекою дорогою;

4) неможливôсть скорого концентрованя силъ на поли вôйны задля далекои вôдлеглости и лихои комунікаціи;

5) великй трудности въ доставѣ поживы для вôйска;

6) Росія не була належито приготована до вôйны;

7) у неѣ бракъ грошей;

8) азійскй Монґолы природнй вороги Россіи.

Якъ зъ повысшого короткого зôставленя видно, то Япанъ не такій слабый ворогъ супротивъ Росіи, якъ бы се могло на першій поглядъ здаватись. Якъ вѣдомо, до сеи поры Япанъ бравъ верхъ надъ Росіею на морю, его втраты въ порôвнаню зъ втратами російскими—невеликй. Якій оборотъ возьме борба на суши, покаже доперва будучнôсть.

Якъ въ котрôй вôйнѣ такъ и въ російско-Япаньскôй, однй **державы** тримають сторону одного противника другй другого. По сторонѣ Росіи стоить Нѣмеччина и Франція, по сторонѣ Япану, Анґлія и Сполученй Державы. Нѣмеччина стоить по сторонѣ Росіи, бо нѣмецкій цѣсарь при еѣ помочи хоче у себе зедержати старый ладъ, якій соціялисты (ихъ вôсѣмдесять кôлька въ парляментѣ) и другй поступовй партіи хотять перемѣнити.

Кромѣ сего у Нѣмеччинѣ е ще другй причины. Франція тримае сторону Росіи, бо мае зъ одного боку Нѣмеччину, зъ другого Анґлію а въ разѣ якои „баламуты" хотѣлабъ опертись на Росію. Анґлія не хоче допустити дс великои силы Росію въ Азіи, Сполуч. Державы мають такожь свои интересы въ Азіи, тому тй двѣ державы стоять по сторонѣ Япану а противъ Росіи.

Стôлько що до державъ. Не всегда однакъ симпатіи державы по тôй сторонѣ, що симпатіи **народôвъ**, котрй еѣ замешкують. Поодинокй народы безъ взгляду не се чи они державнй (мають „свою" державу) або нѣ—мають свою політику и свои симпатіи. Вправдѣ такй симпатіи особливо тихъ народôвъ, котрй не мають свои державы не богато значать, однакъ все таки они свѣдчать о степени до якого розвинена самосвѣдомôсть даного народу, о скôлько вôнъ лояльный своѣй державѣ, о скôлько потрафить самостôйно думати и т. п.

Мѣжь Русинами симпатіи въ теперѣшнôй вôйнѣ подѣленй. Однй стоять за Росіею, и сумують коли **косоокй Япанцѣ бють Москалѣвъ, бо кажуть: Япанцѣ не христіяне, люде намъ** чужй, а Москаль, се христіянинъ и нашъ близькій родичь. Они хотѣли бы, щобы Москаль побивъ Японцѣвъ. Ще суть такй мѣжь Русинами, котрй просто кожуть, що Москалѣ а Русины то все одно, що російскій царь то нашъ царь и що каждый хто думае инакше або не бажае побѣды російскимъ вôйскамъ е зрадникомъ свого народу. Але суть мѣжь Русинами и такй, котрй бажали бы побѣды Японови.

Єсли мы, Русины, хочемо щобы нашй симпатіи були опертй на розумныхъ пôдставахъ а не були лише повторюванемъ словацкихъ та москвофільскихъ писакôвъ, мусимо памятати на слѣдуючй рѣчи:

1) що пôдъ російскимъ царемъ живе 25 міліонôвъ Русинôвъ;

2) що тй Русины не мають тамъ навить такои мѣзернои свободы якъ мають въ Австріи;

3) що имъ въ Росіи не вôльно друковати нѣ ґазетъ нѣ книжокъ по руски, навить такихъ книжокъ якъ святе письмо або православный катехизмъ; однимъ словомъ руска мова въ російскôмъ царствѣ зовсѣмъ заборонена;

4) що російскій урядъ при помочи польскои шляхты и перекинчикôвъ—москвофілôвъ старае ся такожь въ Галичинѣ руску мову придусити, згладити;

5) що рускому, московскому, польскому, литовскому, финьскому и другимъ народамъ жиючимъ въ Росіи нема жаднои корысти зъ Манджуріи або Кореѣ, о якй иде борба, а корысть зъ неѣ може мати тôлько оденъ російскій урядъ;

6) що рускому, московскому и другимъ народамъ жиючимъ въ Росіи всяка вôйна може лишь шкодити, бо звалить на ихъ бѣднй плечѣ ще бôльшй податки якъ тй котрй они мусять теперь платити;

7) що фактъ, що російскій царь е „христіяниномъ" а японьскій Мікадо нимъ не е—не грае тутъ жаднои ролѣ;

8) що теперѣшный російскій царь и зъ своимъ урядомъ, такъ бы сказати, сидить немовь якій великанъ на усѣхъ народахъ живучихъ въ его имперіи и давить за гортанку усѣхъ одинаково и Москалѣвъ и Русинôвъ и другихъ;

9) що все, що ослабляе сего великана помагае тимъ народамъ, котрыхъ вôнъ давить, вызволитись зъ пôдъ его гнету, мѣжь тимъ якъ все що змôцняе его силу, причиняесь до того, що вôнъ буде ще бôльше угнетати тихъ, котрй пôдъ нимъ находять ся.

Єсли роздумаемо то все добре, то спознаемо, чи е яка рація Русинамъ плакати, (якъ декотрй роблять), що косоокій Японець бе „христіяньского" московского царя. Єсли вже треба надъ кимъ плакати, то хиба надъ тими бѣдными солдатами, котрыхъ царь посилае на зарѣзъ и ихъ родинами та надъ тими, що мусять послѣднихъ силъ добувати, щобы сплатити военнй податки, — а л е н а д ъ ц а р е м ъ и е г о у р я д о м ъ — н ѣ к о л и.

Не завадить ще и те додати, що всяка вôйна, с. е. убиване людей есть зломъ и люде, если хотять зватись правдивыми христіянами та правдиво цивілізоваными — мусять научитась вживати другихъ способôвъ для полагоджуваня своихъ спорôвъ якъ взаимнои рѣзнѣ. Рѣзнею правды не докажешь (а докажешь хиба бôльшій сприть або силу якъ мае противникъ), б о н е в с е т о й м а е п р а в д у хто мае сильнѣйшій к у л а к ъ. Але на жаль въ „політицѣ" оно все ще такъ дѣесь. Та Русины російско-японьскои вôйны не выкликали анѣ не въ силѣ еѣ застановити, отже и вôдвѣчальнôсть за неѣ на нихъ не падае.

Зъ російско - японьскои вôйны Русины могли бы тогды скористати, еслибъ російскій урядъ ослабленый сею вôйною и пôдъ напоромъ своихъ пôдданыхъ бувъ приневоленый надати конституцію. Тогды сталобъ можливымъ для Русинôвъ въ короткôмъ часѣ зробити значный поступъ а зъ часомъ добитись и своеи властнои державы. Єслижь російскій царь выйде побѣдоносно и ще бôльше скрѣпне, тогды не лишь годѣ надѣятись свободы для російскихъ Украинцѣвъ, але можливе и таке, що царь загарбавши Галичину буде старатись змосковщити и галицкихъ Русинôвъ та задавити ихъ теперѣшне жите.

Що чувати въ свѣтѣ.

НЕМА вже нынѣ сумнѣву, що у вôйнѣ Росіи зъ Японіею симпатіи Сполуч. Державъ е по сторонѣ тои остатнои. Правда, що правительство нашои республики проголосило свою невтральнôсть въ тôй вôйнѣ и годѣ сказати, щобы оно симпатизувало зъ одною або другою стороною, та за те загалъ и керманичѣ загальнои опініи, себто преса, явно симпатизують зъ Японіею. Дôйшло вже навѣть до сего, що бôльша половина пресы не напише доброго слова про Росію, а загалъ починае складати для Японіи грошевй жертвы на ведене вôйны. Такъ пр. жителѣ мѣста Ню Йорку зложили доси около 150 тысячь долярôвъ, а жителѣ Бостону, Филаделфіи, Чікаґа и прочихъ мѣстъ по кôлькадесять тысячь. На руки японьского амбасадора у Вашинґтонѣ вплынуло за послѣднихъ два тыжнѣ на ту цѣль около 100 тысячь долярôвъ складокъ.

Російске правительство та его офіціяльна преса гнѣвають ся по тôй причинѣ и протестують але дарма. Американцѣ не зважають на се, а свобôднымъ горожанамъ свобôднои державы годѣ заборонити, щобы не симпатизували зъ тымъ, до кого мають симпатію.

Наколи-бъ Росія була конституційною державою, и не давила стôльки народôвъ, скинула зъ себе кайданы деспотизму а пôшла дорогою поступу тодѣ цѣлый свѣтъ бувъ-бы за нею. Теперь се не можливе, бо де-жь поступовй и свободолюбивй народы стануть любити ворога поступу и волѣ? Лишь назадники и деспоты можуть бути его другами, але Америка нѣколи. Американьска суспôльнôсть, поступова и наскрôзь демократична, е, була и буде ворогомъ деспотичнои Росіи, якъ довго Росія не дасть бôльше волѣ своимъ народамъ.

—

ПРЕЗИДЕНТЪ Рузвелтъ именувавъ вже оногды комісію до будовы панамского каналу. Въ складъ еи входить пять членôвъ, а именно: адміралъ Вокеръ, ґенералъ Дейвісъ, полковникъ Гекеръ, пôдпріемець Парсонсъ зъ Ню-Йорку и п. Бюръ, професоръ инжинѣріи въ Колюмбійскôмъ университетѣ.

—

ПАНАМА дуже вдоволена, що конґресъ Сп. Державъ потвердивъ договôръ въ справѣ будовы панамского каналу. Коли вѣсть про се дôйшла до Панамы, устроено въ цѣлôмъ краю радôсну маніфестацію, а президентъ републики, д-ръ Амадоръ, пôславъ президентови Рузвелтови и его правительству сердечну подяку за успѣшне поладнане справы.

—

ИТАЛІЙСКЙ дневники звѣщають, будтобы Австро-Угорщина мобілізувала ся до евентуального походу на Балканъ, коли-бъ тамъ зъ весною выбухло нове повстане.

Скрѣпляе она такожь военнй ґарнизоны на полудневôй граници, щобы спинити италійске вôйско, коли Италія схоче вмѣшати ся въ балканьскй справы и пôслати свою армію до Альбаніи.

Выходило-бъ отже на таке, що на веснѣ може прійти до новои вôйны въ Европѣ.

—

ФРАНЦУСКЕ міністерство справъ внѣшныхъ оповѣстило змѣстъ арбітраційного договору, заключеного мѣжь Испаніею и Франціею, на основѣ якого обѣ державы вôдпекують ся вôйны, а всѣ свои споры зъобовязують ся вôддавати передъ мировый судъ. Подôбный договôръ заключила такожь Франція зъ Анґліею та Анґлія зъ Италіею. Въ договорѣ сказано мѣжь иншимъ, що мѣжь державами, звязаными договоромъ, лишь тодѣ могло-бъ прійти до вôйны, коли-бъ честь або еествоване одной зъ нихъ були загроженй черезъ другу.

—

ҐУБЕРНАТОРЪ нѣмецкихъ кольоній въ полудневôй Африцѣ доносить, що повстане муринôвъ племени Герарôвъ вже подавлене. Нѣмецке вôйско напало ворохобникôвъ близь Оліґинаки и по 10-годинной завзятôй, борбѣ розбило ихъ. Батато ворохобникôвъ полягло або було раненыхъ; нѣмецкй втраты выносять 5 убитыхъ (мѣжь ними оденъ офіцеръ) и кôльканайцять раненыхъ.

—

Вôйна на далекôмъ Сходѣ.

Вѣсти про велику сухопутну битву въ пôвнôчнôй Кореи не потверджують ся. Вôйсковй знатоки доказують, що до такои битвы може прійти ажь за кôлька тыжнѣвъ, коли обѣ воюючй стороны будуть тамъ мати вôдповѣдне число вôйскъ. Доси лучали ся лише меншй битвы мѣжь передными сторожами ворожихъ армій, котрй не мають великого значѣня. Можемо зъ нихъ лишь се заключати, що обѣ ворожй арміи вже недалеко вôдъ себе, коли ихъ пікеты стрѣчають ся зъ собою. Звѣсно такожь, що найбôльше вôйска нагромаджено надъ рѣкою Ялу, въ пôвнôчнôй Кореи. Передна сторожа японьскои арміи уфортифікувала ся коло Пінґъ Янґъ, а пôдъ Анджу находить ся вже російске вôйско, въ силѣ 5000 людей. Є се такожь передна сторожа російскои арміи, що розкинула ся ажь по Гарбінъ, Мукденъ и Портъ Артуръ.

Пінґъ Янґъ вôддалене вôдъ Анджу лише на 40 миль, отже не дуже велика вôддаль дѣлить вôдъ себе ворожй вôйска. Кождои хвилѣ можна надѣяти ся, що одна або друга армія посуне ся впередъ и розпôчне ся велика битва.

Зъ Лондону телеґрафують, бутьто-бы Росія нарокомъ уникала великои борбы, щобы зыскати на часѣ.

Бажае она згромадити на далекôмъ Сходѣ 400. тысячну армію, а коли се станесся, кинути ся на Японцѣвъ и стерти ихъ за однымъ замахомъ. Бѣда лише въ тôмъ що 400 тысячь вôйска не такъ легко перевезти сибѣрійскою зелѣзницею, а ще тяжше выгодувати его и доставити всего, чого потрѣбно такôй арміи. Вздовжь цѣлого шляху мають Японцѣ своихъ шпѣгунôвъ, котрй ждуть лише нагоды, абы ушкодити его и перервати комунікацію.

Наслѣдкомъ сего поѣзды ходять неправильно, а иногдѣ перестають курсувати на кôлька днѣвъ. Такъ пр. звѣщають зъ Токіо, що сими днями знищено зелѣзничій шляхъ помѣжь Гарбіномъ и Владивостокомъ на просторони пôвтора милѣ. Рухъ поѣздôвъ бувъ черезъ те задержаный на довшій часъ. Російскй власти кинулись слѣдити за шпѣгунами и увязнили въ Гарбінѣ ажь 170 японьскихъ жовнѣрôвъ, котрй були перебранй за хіньскихъ робітникôвъ.

Ґенеральный штабъ японьскои арміи пріѣхавъ оногды до Кореи, щобы розпочати военну акцію на великй розмѣры. Разомъ зъ нимъ причалило такожь до Кореи 80 тысячь вôйска, а въ тôмъ числѣ й кôлька полкôвъ ґвардійскихъ, котрй е найлѣпшимъ вôйскомъ мікада.

—

НА мори не лучило ся послѣдными днями нѣчого важнѣйшого. — Японьска фльота кружляе лише коло Портъ Артура, щобы при нагодѣ здѣлати Москалямъ яку пакость, або вôдъ часу до часу бльокувати форты и побереже.

Выловлює она торговельнй російскй кораблѣ и нищить военнй, котрй посмѣють выйти на повне море. Минулого тыжня бувъ знищеный нею оденъ російскій торпедовецъ въ заливѣ Піджеонъ. Впрочôмъ японьска фльота мае теперь рѣшучу перевагу надъ російскою и Японцѣ е панами моря.

Анґлійскй дневники обчисляють, що зъ помѣжь всѣхъ военныхъ кораблѣвъ російскихъ на хиньскихъ моряхъ, лише 14 можуть еще повнити службу. Прочй такъ знищенй и ушкодженй, що нѣякъ не въ силѣ мѣряти ся зъ ворогомъ анѣ опускати портôвъ. Чи такъ е дѣйсно годѣ знати, бо звѣсно що Анґлійцѣ не спріяють Росіи. Зъ того самого жерела доносять такожь, що втраты Росіи на моряхъ выносять доси около 40 міліонôвъ долярôвъ. Єи втрати въ людяхъ у всѣхъ морскихъ и сухопутныхъ битвахъ доходять до 3000. Найбôльше москалѣвъ мало згинути въ морскôй битвѣ коло Чемулпо, бо ажь 456.

Ходить чутка, що Китай заключивъ тайный союзъ зъ Япономъ, на основѣ якого мае помагати ему въ вôйнѣ противъ Росія. Сю вѣсть потверджують такожь рухи хіньскихъ вôйскъ, котрй громадять ся въ полудневôй Манджуріи и займають таку позицію, наче-бъ хотѣли напасти на російску армію зъ другого боку. Кôлька разôвъ приходило вже навѣть до битвъ мѣжь Хінцями и меншими вôддѣлами російскихъ вôйскъ. Хіньске правительство оправдує ся, що се лише ватаги розбишакôвъ выступають ворожо противъ російскихъ вôйскъ, та въ дѣйсности такъ не е. Тй розбишаки (?) дуже добре уруженй, добре зъорґанізованй и не зле бють ся, отже буде се мабувь хіньске вôйско. Коли Росіяне побороли сими днями одну таку ватагу найшли мѣжь убитими и ранеными японьскихъ офіцирôвъ.

—

ТЕЛЄҐРАФУЮТЬ, що дня 6. с. м. о 9-ôй годинѣ рано японьска фльота появила ся коло Владивостока и почала бомбардувати мѣсто. Бомбардація продовжалась черезъ 55 мінутъ, почôмъ фльота цофла ся на повне море. Японцѣ стрѣляли 12-инчовими кулями, наповненими ледітом, котрй выбухають изъ страшною силою, але великои шкоды не заподѣяли.

— 4. японьскихъ шпігунôвъ арештовано въ Кронштатѣ.

Справы „Союза“.

Головный Урядъ „Р. Н. С.“ на роки 1902—1904.

Головный предсѣдатель — о. М. СТЕФАНОВИЧЪ, 619 Carson Str., Pittsburg, Pa.
Головный секретарь — С. ЯДЛОВСКІЙ Box 76, Jersey City, N.J.
Головный касіеръ — АЛЕК. ШАРШОНЬ, 524 Pine & Franklin St. Shamokin, Pa.

Ихъ заступники:

Мѣсто-предсѣдатель.....М. Кравчишинъ NORTHAMPTON, PA.
Заст. секретаря............Вас. Гришко SCRANTON, PA.
Заст. касіера..................И. Глова EXCELSIOR, PA.

Радни:

М. Турокъ..................Priceburg, Pa.
Мих. Пачута..................Mt. Carmel, Pa.
Діон. Голодъ............ Jersey City, N. J.
Мих. Грацонь............McKeesport, Pa.
Андрей Добошъ.......... .Lansford, Pa.
Ив. Сабатъ..................Yonkers, N.Y.

Ихъ заступники:

Ал. Горбаль, Мих. Югасъ, К. Кобанъ, А. Валевскій, Ник. Добровскій.

Контрольна комисія:

о. Н. Пôдгорецкій, box 31, Jersey City, N.J.
К. Кирчôвъ, 140 Essex Str., „ „
Ив. Гардый, Trauger, Pa., Westmorel. Co.

За 70 центôвъ на мѣсяць Союзъ платить 600 долярôвъ посмертного за мужа, а 300 долярôвъ за жену и другй запомоги въ разъ инныхъ нещасныхъ выпадкôвъ.

Въ Союзѣ можете убеспечити вашй дѣти за танй грошѣ якъ де инде а посмертне за нихъ дôстанете бôльше якъ деинде.

УПÔМНЕНЄ!

П. Секретарѣ!

Пригадую § 9 статутôвъ „Союза“, на пôдставѣ котрого члены приступаючй до „Союза“ а маючй высше 40 лѣтъ мають до трохъ мѣсяцѣвъ по вступленю предложити менѣ метрику уродженя.

С. Ядловскій.

ПОСМЕРТНЙ ВѢСТИ.

МИХАИЛЪ ПРЕШЛЯКЪ, членъ Р. Н. Союза, вôддѣлъ 53 въ Питсбурґу, упокоивъ ся дня 4 Февраля 1904. Покôйный походивъ зъ Галичины, села Кôзлова, пов. Камѣнка Струмилова. До Союза належавъ вôдъ Октобра 1903. Мавъ лѣтъ 25, самотный. Посмертне записавъ на брата Павла Прешляка $400. и на сестру Анну $200.

ТАЦЯННА КАШИЦКА, членкиня Р. Н. Союза, вôддѣлъ 2 въ Мт. Кармелъ, Па., упокоила ся 18 Февраля 1904. Небôщка полишила 3 дѣтей пôдъ надзоромъ опѣкуна Юстина Щипчика. Походила зъ Новои веси, пов. Новый Санчь, Галичина. До Р. Н. Союза належала вôдъ 1896 року.

Вѣчная имъ память!

Ч. 242. КВІТЪ $460.00

на чотыриста шѣстьдесять долярôвъ, котрй п. Тимко Сандовичь опѣкунъ отримавъ яко посмертну запомогу по Лукачу Падла зъ головнои касы Р. Н. Союза въ Америцѣ.

Ждыня, Галичина 12 Февруара 1904

Тимко Сандовичь.

Вôддѣлъ, Вôддѣлъ, Вôддѣлъ и еще разъ Вôддѣлъ!

Кождый секретарь або членъ Союза, котрый пише до насъ въ якôй небудь справѣ Союзовôй — мусить подати намъ число свого вôддѣлу Союза. То не все одно до якого вôддѣлу котрый чоловѣкъ належить!

Листы въ справахъ Союзовыхъ безъ подания числа вôддѣлу Союза не будуть увзглядненй, позаякъ залагодженє такихъ листôвъ занимае намъ непотрѣбно дуже много часу а се не лежить въ интересѣ нѣ Союза нѣ „Свободы“.

Редакція „Свободы“.

Рухъ въ вôддѣлахъ Р. Н. С.

ЧВЕРТЬРÔЧНЫЙ мітинґъ братства св. Петра и Павла въ Dunlo, Pa., вôддѣлъ Р. Н. Союза 61, вôдбуде ся дня 13 Марця 1904. Членъ, котрый не поставить ся на сей мітинґъ заплатить 25 центôвъ кары.

Андр. Дінґель, секр.

ЧИТАЙТЕ, БО ДУЖЕ ВАЖНЕ!

Повѣдомляю всѣхъ членôвъ братства Усп. Пресв. Богородицѣ въ Алеґені, Па. вôддѣлъ 56. Р. Н. Союза, що мітинґи вôдбувати ся будуть такъ якъ и перше въ другу недѣлю по першôмъ. Кождый членъ котрый поблиско, мае ся ставити ся въ гали о годинѣ 1 пополудни; котрый черезъ лѣнивство опустить мітинґъ, заплатить по першій разъ 25. цнт. кары. Тожь сходѣмъ ся всѣ и радьмо на добре. Котрй до нашого братства неналежите, старайте ся, щобысьте не були якъ выродни. Дня 13 Марця вôдбуде ся головный мітинґъ, тожь котрй неналежите до нашого братства, то прійдѣть а мы васъ пріймемо по зниженôй цѣнѣ и будете забеспеченй, бо о тôмъ знаєте добре, що о нещастє не трудно.

Петро Ґерляхъ, предсѣдатель, М. Турковскій, секретарь.

ВЕЗЪ ВСТУПНОГО

буде принимати въ Марцю новыхъ членôвъ бр. св. Петра и Павла, вôддѣлъ 55, въ Карнеґі, Па. Мітинґъ вôдбуде ся дня 13 Марця 1904. Хто ще не забеспеченый нехай сейчасъ вступае.

Арс. Патрошъ секретарь.

ПОВѢДОМЛЕНЄ.

Вôддѣлъ Р. Н. Союза 45 въ Филаделфіи, Па. запрашае всѣхъ своихъ членôвъ на мітинґъ, котрый припадае другои Недѣлѣ по першôмъ. Мітинґъ вôдбуде ся въ домѣ п. М. Довбенка пôдъ числомъ 522 South Front Street на 3-ôмъ флорѣ. Того самого дня припадае також мітинґъ товариства „Любовь“, котрый вôдбуде ся також въ выше згаданôмъ мѣсци.

БРАТСТВО

св. Йоана Хрестителя

въ Олифантъ, Па. в. Союза 3. заложене 1889 року. Числить членôвъ около 400.

Мітинґи вôдбувають ся въ мѣсцевôй рускôй школѣ кождои першои недѣлѣ по першôмъ. Урядъ: Ю. Хилякъ предсѣд., П. Ґижа заступникъ, О. Ковтко секретарь, Ю. Кретъ заступникъ, Ст. Френчко мол. касіеръ, контрольна комісія: о. Н. Струтиньскій и М. Паздрій, опѣкуны хорыхъ на Олифантѣ: И. Гавранъ. на Ґрасахъ: Ив. Сембратъ, на Антаріо П. Челакъ, на Ричу Ос. Возникъ, капітанъ Д. Лабовскій, Ст. Шкирпанъ заступникъ, господарь Д. Лепакъ, хорунжій И. Смакула. Секретарь „Союза“ М. Паздрій.

ПОДАЮ ДО ВѢДОМОСТИ

всѣмъ членамъ мѣсцевого Р. Н. Союза вôддѣлъ 42, въ Пасейкъ, Н. Дж., що на мѣсце Тимка Носаля выбрало Братство св. О. Николая въ Пасейкъ Александра Хованця секретаромъ Союза дня 7 лютого 1904. Моя адреса:

Alexander Chowanec,
211 — 3d St., PASSAIC, N. J.

ОГОЛОШЕНЄ.

Першій разъ вôдбуде ся **Великій Феръ (Томболя)** въ Jersey City, N. J. въ гали школьнôй Sussex cor. Greene St. устроєный на дохôдъ новои церкви дня 10, 13, 17, 20, 24, 27 марця 1904 о годинѣ 7 вечеромъ.

Запрашае ся всѣхъ до якъ найчисленнѣйшои ласкавои участи, а то тимъ бôльше, що вступъ вôльный, а число предметôвъ до выграня есть дуже велике, тай рѣчи суть цѣнни. Жертвы або рѣчи на феръ пріиме зъ подякою

о. Николай Пôдгорецкій,
88 Sussex Str., Jersey City, N. J.

Допись.

Зъ Whitney, Pa.

У насъ стало ся велике нещастє дня 18 Февраля. Наше Братство утратило одного зъ найлѣпшихъ членôвъ, Миколая Сидоряка, котрый найбôльше дбавъ о розвôй нашого Братства и бувъ его предсѣдателемъ въ роцѣ 1901 до року 1902. Опôсля вôдѣхавъ до старого краю вразъ зъ родиною, але прийшовъ назадъ и знову вступивъ до нашого числа и до Р. Н. Союза и до Соединенія, число 124. Небôщикъ бувъ здоровъ, и ани ся му не снило розставати ся зъ тымъ свѣтомъ, але сталось инакше. Доставши пейду, прийшовъ домôвъ зовсѣмъ здоровъ, пополудновавъ вразъ зъ другими а коли вже всѣ розôйшлись вôдъ стола такъ само и набôщикъ посунувъ ся и пересѣвъ на другій столикъ, напивъ ся воды, почѣмъ поваливъ ся зô стôльця уже мертвый. Ани одного слова нѣхто не почувъ вôдъ него. Всѣ ся позбѣгали ратувати, але надармо. Прикликали лѣкаря, але и той нѣчого не помôгъ. Миколай Сидорякъ походивъ зъ Горлицкого повѣта, села Волôвця. Оплакуе его жена и трое дрôбныхъ дѣтей. Въ его похоронѣ брали участь Братство Трехъ Святителей Р. Н. Союза ч. 35, и Брацтво святого Имриха, ч. 124 въ Соединеніи. Отецъ М. Балоґъ зъ Травґеръ приѣхавъ въ Гвитни, де лежало тѣло небôщика, вôдправивъ похоронъ зъ парастасомъ, почѣмъ выголосивъ гарну проповѣдь, яка порушила до глубины сердецъ зôбраныхъ такъ, що не було такого, хтобы незаплакавъ. Коло хаты, на дорозѣ и на цминтари були читаний Евангелія. Тѣло небôщика зложено на вѣчный супочинокъ на рускôмъ цминтари въ Травґеръ, Па. До гробу спустили его Братя обохъ спôлокъ.

Прошу и напоминаю всѣхъ нашихъ Русинôвъ живучихъ ту на свободнôй земли, щобы чимъ скорше приступали до братствъ, щобы невôдкладали зъ дня на день зъ пейды на пейду, бо смерть ничь не вôдкладае, але бере здоровыхъ и хорыхъ, молодыхъ и старыхъ безъ жаднои выбарки. Осѣ згаданый членъ нашого Братства доперва мавъ 36 лѣтъ и зовсѣмъ бувъ здоровъ а однакъ мусѣвъ умерати и полишати Братства и жену и дѣти въ старôмъ краю, котрі и до днесь о своимъ родичу незнають що ся зъ нимъ стало. Нехайже кождый приступае до братства, щобы забеспечити свою родину, та щобы его тѣло було похоронене зъ найлѣпшимъ порядкомъ.

Петро Завада, секр.

НОВИНКИ.

— ЩО коштують телеґрамы зъ поля войны? Якъ Росія и Японъ выдають теперь сотки міліонôвъ на ведене войны такъ редакція ґазетъ мусять выдавати тысячѣ на вѣсти зъ военного терену. Выдатки на телеґрамы дотикають въ першôй мѣрѣ великй свѣтовй дневники въ Новôмъ Йорку и Лондонѣ. Є се переважно богатй ґазеты, що удержують на боевôмъ теренѣ своихъ кореспондентôвъ. Зъ Японіи до Лондона е понадъ 12,000 англійскихъ миль. Телеґрама выслана въ Нагасакі йде каблемъ до Шанґаю въ Китаю; звôдтамъ дротами здовжъ морского берега до Сінґапоръ, дальше каблемъ черезъ Борнео, Сеіланъ, заливъ Бенґальскій, Мадрасъ, Бомбай, Аденъ, Александрію, Середземне море, Мальту до Лѣсбоны и вкôнци по 7-годиннôй дорозѣ приходить до Лондона. Кожде слово такои телеґрамы по зниженôй ґазетярской цѣнѣ коштуе 1 доляръ. Короткй телеґрамы до редакцій и приватнй платять по 3 доляры за слово. Бувають телеґрамы зъ описомъ битвъ, що коштують по 200, 300, 400, и 1000 долярôвъ. Коли война протягне ся, тô бôльшй редакціи выдадуть на вѣстй зъ поля войны по кôлькасотъ тысячъ. — Найбôльшими аґенціями телеґрафічними на далекôмъ Сходѣ е фирми Eastern Company и »Велике Товариство пôвнôчне«. Се два головнй жерела вѣстій, на якй нинѣ вже весь свѣтъ.

— НА Народный Фондъ надослали: Excelsior, Pa. Ив. Глова у Леон. Ропицкого 3.77; Crossfork, Pa., Теод. Панцьо 9.30; Ramey, Pa. Русины черезъ о П. П. 5.00; Ansonia Conn. Т. Цѣркотъ 2.30; Syracuse, N. Y. Андр. Варянъ 5.00; Northampton, Pa. о. Н. Дмитрôвъ 5.00; New York Сем. Богачикъ у Т. Фещука 4.60. — Разомъ $34.37.

— ГАЛИЦКО-руски часописи одержали звѣстку черезъ Веденъ, бутьтобы руске населене мармароского комітату на Угоршинѣ, въ числѣ около 300 тысячъ душъ, звернуло ся до сербского гр. православного епископа въ Будѣ зъ заявою, що хотять приступити до сербской православной церкви. Епископъ, сповнивши бажане Русинôвъ, выславъ до нихъ архидіякона Петровича. Запытаний о причину, мають Русины вôдповѣдати, що бажають повернути до вѣры „своихъ батькôвъ“. — Ся вѣсть дуже имовѣрна, бо и ту въ Америцѣ ширить ся мѣжь угорскими Русинами право — та царославіе. А послѣдними часами проявлае ся мѣжь ними сильный поворотный рухъ, отже занесено заразу й до старого краю. На добавокъ угорскй Русины терплять богато вôдъ мадяризаціи и не дивниця, що хочуть увôльнити ся вôдъ власти Мадярôвъ.

— НАДЪ угляными майнами компаніи „D L & W.“ у Вестъ Скрентонъ, Па, запало ся богато домôвъ наслѣдкомъ завалення майнôвъ. Загаломъ запало ся около 40 акрôвъ, але на щасте жите нѣхто не втративъ при тому.

— ВСЮДЫ мы найтемнѣйшй! Офиціяльна статистика выказуе, що мѣжь 857 тыс. 406 еміґрантами, котрй минулого року причалили до Ню Йорку, було 185 тысячъ 667 анальфабетôвъ. себто неписьменныхъ. До найтемнѣйшихъ и найменьше просвѣченыхъ прищельцѣвъ належать галицкй Русины—зъ пôдъ польско-шляхотскои кормиги. Було мѣжь ними ажъ 49 процентъ анальфабетôвъ. Опôсля йдуть Италійцѣ изъ 48 процентъ анальфабетами, Литовцѣ 47 процентъ, Болгары, Сербы и Черногорцѣ 45 процентъ, Поляки 32, россійскй, польскй и румуньскй жиды 26, Испанцѣ 9, Нѣмцѣ и Французы 4, Чехи 3, Шкоты и Скандинавцѣ 2, а Данцѣ, Норвежцѣ и Шведы лише 1 процентъ. Отже зъ тыхъ всѣхъ народôвъ, мы найтемнѣйшй.—Мѣжь азійскими пришельцями найбôльше анальфабетôвъ выказують Сирійцѣ, бо майже 54 процентъ, а дальше Японцѣ 27.—Китайцѣ (Чайны) перевисшають насъ о цѣле небо, позаякъ кождый зъ нихъ умѣвъ писати и читати. Сумне, але правдиве!

— ПЕРЕДЪ рокомъ потягнено до судовои одвѣчальности цареславного М. Шарака зъ Мейфилдъ, Па. за продажу пива и горѣвки безъ „лайсенсу“, себто безъ дозволу властей. Обвинуваченый щезъ тодѣ однече зô скрентоньского овиду ще передъ выданемъ засуду, а власти не могли его нѣякъ вôдшукати. Ажъ сими днями зловлено утѣкача въ Питсбургу, Па. и вôдставлено до Скрентонъ, де сердега вôдсидить 4 мѣсячну вязницю и заплатить 500 долярôвъ грошевои кары. Такъ доносять англійскй часописи.

— НЕВЫСЛѢДЖЕНЙ доси злодюги вломали ся оногды въ ночи до „офису“ електричнои зелѣзницѣ „Лорелъ Лайнъ“ въ Питстонъ, Па., и розсадили касу динамитомъ, забрали все, що лише було у нѣй цѣнного. Навѣть білетôвъ ѣзды — „тікетôвъ“, не лишили.

— БОГАТЫЙ наборъ приведено оногды до Сенъ Франсиско, Кол. на кораблі. „Чайна“. Було на ньому 787 пачокъ опіюмъ, вартости 400 тысячъ долярôвъ 1935 бель шовку, вартости 1 міліонъ 345 тысячъ долярôвъ и японьского золота за 1 мил. 75 тыс. долярôвъ. Все те прійшло зъ Китаю и Японіи.

Духовна пѣсня ч. 3

(Изъ папѣвôвъ болгарскихъ 77.)

Дайте Богу хвалу всѣ,
Вôнъ вѣнчає нашй днѣ,
Любвою Своєю Вôнъ
Дає радости починъ.

Все, що намъ дає зъ весны
Повне є Єго любви
Все, що лѣто намъ несе
Єго дары и сесе.

Иде стадо по степѣ,
Женцѣ въ рядъ кладуть снопы,
Птицѣ радôсно поють
Богу хвалу вôддають.

За те Господи, Тобѣ,
Мы складаємъ дяку всѣ
На великій Твôй олтарь:
Ты нашъ батько и нашъ Царь!

И. Колесниковъ.

Читайте дѣти!

Даемо вамъ до розвязаня слѣдуючу загадку:

Поставте у кождый зъ девятьохъ малыхъ квадратикôвъ (squares), котрй понизше бачите, одно зъ слѣдуючихъ чиселъ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, але такъ, щобы кожде зъ тихъ чиселъ було тôлько разъ написане, и щобы сума чиселъ находячихъ ся въ трехъ квадратикахъ рахована вподовжъ, перекъ, зъ горы въ долину и навскôсь дала всегда число 15.

15	15	15	15	15
15				15
15				15
15				15
15	15	15	15	15

Розвязку присилайте найдальше до 15. Марця 1904 на адресу:

Svoboda,
R. D. Box 353, Scranton, Pa.

По 15-ôмъ Марци имена всѣхъ дѣтей, що пришлють добру розвязку будуть вложенй до скриночки и льосованй. Дитина, котрои имя найперше буде вытягнене зô скриночки дôстане въ дарунку книжочку „Лисъ Микита“, друга дôстане „Пригоды Донъ Кихота“ а трета „Оповѣданя для дѣтей“.

ОГОЛОШЕНЄ.

Єсли кто зъ Всеч. Отцѣвъ замовивъ въ Ризници въ Самборѣ два фелоны, свѣтлый и чорный и Євангеліє, най зголосить ся до пôдписаного присилаючи $7.37, котрй заплачено при вôдобраню двохъ мыльныхъ пакункôвъ за експресъ и за се оголошенє. Єсли бы кто дôставъ через помылку двѣ хоругвы и книжки церковнй, най намъ вôдошле.

о. Левъ Левицкій,
Mahanoy City, Pa.

Ґде єсть?

Хто хоче шукати своихъ краянôвъ черезъ нашу ґазету, мусить заплатити 25 центôвъ за кожде оголошенє наперѣдъ.

ДЕ ЄСТЬ?

Френкъ Малиннякъ. Хотѣвбымъ до него написати, та не знаю адресы, проте прошу, щобы зголосивъ ся на мою адресу:

Vasil Yażak,
401 Emmett St., Scranton, Pa.

ДЕ ЄСТЬ?

Моя дочка Марія Баюрикъ, 17-лѣтна, мае знакъ на чолѣ. Хто бы знавъ о нѣй нехай дасть менѣ знати

Euhenia Bajuryk,
P. O. Rossburn, Man. Canada.

— Хочете, щобы вашй грошѣ безпечно и скоро були выслані до старого краю, то вамъ то зробить John Nemeth, 457 Washington St. New York, N. Y.

ЄСЛИ на якôмъ плейзѣ є васъ лишь 5 Русинôвъ а хотѣли бы сте приступити до Союза, то заложѣть собѣ маленьке братство и напишѣть про се головному секретарови S. Jadlowsky, Box 76, Jersey City, N. J. а вôнъ вамъ дасть близшй поясненя и пришле потрѣбнй рѣчи.

ВСЯЧИНА

ВОЄННА ФЛЬОТА.

Теперь, коли на далекôмъ Сходѣ кипить страшна войнa, не вôдъ рѣчи буде поговорити про военну фльоту и военнй корабль.

Найважнѣйшими военными кораблями суть панцирники, кружляки и торпедовцѣ. Властивымъ боевымъ кораблемъ є панцирникъ. Панцирниками называють ся тй кораблѣ тому, бо для охороны вôдъ гарматныхъ куль суть вони покрытй грубыми плитами сталевыми. Російскій панцирникъ Ретвизанъ, ушкодженый при нападѣ Японцѣвъ на Порть Артуръ, покрытый є зъ верха сталевою плитою, грубою на 70 сантіметрôвъ; єго боки покрытй плитами 23-сантіметровыми, а єго гарматы заслоненй плитами 22 и 15-міліметровыми. Мимо того торпеды и кулѣ корабельныхъ гарматъ суть такъ сильнй, що и сѣ плиты дѣравлять. Ретвизанъ є 115 метрôвъ довгій а 29 метр. широкій. Російскій панцирникъ Царевичъ еще бôльшій, бо є 118 метрôвъ довгій, а 23 метрôвъ широкій. Ретвизанъ двигае на своимъ хребтѣ 62 гарматы, мѣжь котрыми є 4 гарматы зъ отворомъ люфы 30 сантиметрôвъ широкимъ, а 12 гарматъ 15-сантиметровыхъ. Коли прийде до битвы, то панцирники высувають ся на фронтъ, бо вони найлѣпше обезпеченй вôдъ гарматныхъ куль и двигають на своимъ хребтѣ найбôльшй гарматы.

Панцирники коштують страшно богато: по 5, 10, 15 и 20 міліонôвъ доларôвъ. Коштъ будовы тихъ панцирникôвъ тому такій великій, бо дуже богато коштуе самъ панциръ. Француцскій панцирникъ Маджента коштувавъ 26 міліонôвъ франкôвъ, зъ чого выдано на самъ панциръ 15 міліонôвъ, т. е. больше якъ половину цѣлого кошту.

Оденъ стрѣлъ французкои гарматы, котра важить 110 тысячѣвъ кільограмôвъ, коштуе 4 тысячѣ коронъ, именно: 450 кґ. пороху коштуе 1.400 кор., куля, що вежить 900 кґ., 2.100 кор. Зъ такои гарматы можь выстрѣлити тôлько 23 разôвъ, бо за 25, або 26 разомъ могла бы трѣснути. По 23 стрѣлахъ гармата, котра коштуе 400 тысячѣвъ коронъ, вертае назадъ до фабрики на желѣзо.

Якъ въ войску кôннота, такъ на мори служать до помочи кружляки. Кружляками называють ся тй кораблѣ тому, бо вони суть лекшй и меншй вôдъ панцирникôвъ и мають передъ цѣлою фльотою кружити, абы пильнувати, чи на мори не появить ся де военный корабель противника. Якъ лише побачать єго, то сейчасъ алярмують свою фльоту и ховають ся за панцирниками. Коли ворожа фльота пôдойде близько, тогды и панцирники беруть участь въ бою. Особливо мають вони пильнувати, абы ворогъ не зайшовъ фльоту зъ боку, мають носити зъ одного мѣсця на друге розказы, або якъ ослаблена фльота ворога зачинае утѣкати, кружляки пускають ся за нею и старають ся ворогови доправити. Кружляки суть такожь опанцеренй сталею, але не такъ грубо якъ панцирники. Гарматы на кружлякахъ суть такожь меншй, якъ тй що на панцирникахъ. Кружляками роблять такожь нагôнку за меншими и слабшими кораблями военными противника, або за єго транспортовыми кораблями.

Третимъ, може найстрашнѣйшимъ родомъ военныхъ кораблѣвъ суть торпедовцѣ. Называють ся вони такъ тому, бо вони стрѣляють торпедами. Торпедъ є бомба наповнена динамітомъ, або иншою вибуховою матеріею. Торпеды выкидае машина, такъ що торпедъ ударивъ о бôкъ або о дно неприятельского корабля. Тогды торпеда експльодуе зъ такою пекольною силою, що звычайно розрывае се мѣсце корабля, въ котре ударила. Торпедъ старають ся звычайно кинути на прубу корабля, на єго керму, або на помôстъ, такъ щобы знищити тй прилады, при помочи котрыхъ корабель рухае ся. Торпедовцѣ суть малими кораблями, котрй плывуть такъ глубоко въ водѣ, що ихъ майже не видко; лише комины выстае понадъ воду. Найбôльше шкоды російскимъ кораблямъ наробили японьскй торпедовцѣ.

Торпедъ выглядае якъ велике циґаро „куба“; є довгій 5 метрôвъ, а 35 до 45 сантіметрôвъ грубый. Торпеды выкидають ся тогды, коли торпедовець пôдойде до неприятельского корабля на 500 до 400 метрôвъ.

Окрôмъ сихъ трехъ кораблѣвъ, кожда фльота мае антіторпедовцѣ, т. е. малй кораблѣ до нищеня торпедовцѣвъ и канонѣрки, т. е. маленькй кораблѣ (зъ звычайными гарматами) котрй можуть вступати зъ моря до бôльшихъ рѣкъ. Въ додатку належать до фльоты кораблѣ транспортовй, котрй не беруть участи въ битвахъ, але котрй служать до перевозу войска, амуніціи, живности и всякого матеріялу военнного.

КНИЖКИ

!ПО ЗНИЖЕНОЙ ЦѢНѢ!

Антоній и Клеопатра	75
Вôнникъ Геншель	75
Метелики	50
Мôй измарагдъ	100
Матеріялы до украиньско-рускои етнографіи (3 томы) по	100
Монографіи Костомарова	50
Маніфестъ комуністичнои партіи	20
На добродѣйнй цѣли, комедія	35
Нетлѣ	25
„Наука“ рôчникъ зъ 1878 р.	3.00
Орися	5
Партійна політика и мораль	25
Старый Єфремъ	10

(Дальше буде.)

Повысшй книжки маємо тôлько въ однôмъ або двохъ примѣрникахъ, длятого просимо замовляти сейчасъ.

Сй книжки, котрй понизше списанй можете всегда дôстати!

Американьскій шляхтичь	15
Абу Касимовй капцѣ	30
Апостолы и Евангелія	35
Библія мала	30
Весела книжочка зъ образками	30
Велика історія библійна старого завѣта	100
Велика історія библійна нового завѣта	80
Де що про звѣрята	30
Друга китичка для малыхъ дѣвчатъ	10
Дослѣды зъ поля статистики	10
Де-що про права и суды въ Сп. Дер.	10
Де-що зъ історіи російскои православнои місіи въ Америцѣ.	10
Дорога до свѣдомости	10
Енеїда Котляревского	50
Записки школяра	20
Журавлѣ	15
Коляды	20
Карбы	25
Календарь „Союза“ (1904)	25
Казка про жида	10
Конституція Сполуч. Державъ	10
Малый Робинзонъ	10
Марія	10
Микола Палкинъ	10
Микола Костомаровъ	5
Народный Рухъ Ав.-Уг. Русинôвъ	15
Оповѣданя для дѣтей	20
Оповѣданя Стороженка	10
Образки зъ Америки	10
Оповѣданя С. Макара	15
Пѣснословець	40
Пригоды Донъ-Кихота	40
Повѣсти Федьковича	20
Про вôдступник. вôдъ рос. православія	10
Павуки та мухи	2
Псалтирь меньшій	100
Pid Krestom	100
Покуса	10
Розмова Поляка зъ Русиномъ	10
Рыболовы, оповѣданя Ковалева	75
Ревізоръ зъ Петербурга	30
Рускій страйкъ	10
Руско-англійскій Словарець (передрукъ зъ Англ.-руск. Провôдн.	20
Руско-англійскій Провôдникъ	50
Русины пряшôвскои епархіи	35
Страйкъ и Бойкотъ	10
Судный день	50
Словаки чи Русины?	25
Стежечка въ рай	50
Тарасъ Шевченко	15
Тымко Гаврилюкъ	15
Читанка друга	25
Читанка трета	40
Читанка четверта	50
Шкода	20
Яблочникарь, комедія	15

(Дальше буде.)

Замовляйте тôлько тй книжки, котрй бачите въ послѣднôмъ числѣ „Свободы“.

Всѣ попереднй списы и цѣнники книжокъ суть неважнй.

Зъ замовленями посылайте и грошѣ.

Пишѣть выразно.

Замовленя на суму менчу якъ доляра не принимае ся.

Почту мы оплачуемо.

Адресъ:
SVOBODA,
Box 353, Scranton, Pa.

Кожде братство

повинно мати книжку для опѣкуна хорыхъ, одну або бôльше, для записованя коли, хто захорувавъ и якъ довго бувъ хорый. Таку книжку можете дôстати въ Ред. „Свободы“. Одна коштуе доляра. Грошѣ присилайте напередъ.

SVOBODA
Box 353, SCRANTON, PA.

L 42

JOHN J. CAMPTON

Католицкій похоронникъ.

Винаймае тано коричѣ — ту и на околицю. —

410 WEBSTER STR., - SHAMOKIN PA.

ГАВРІИЛЪ МАЛИНЯКЪ

WHOLESALE

Cor. Franklin & Spruzheim Sts. SHAMOKIN, PA.

Мае завсѣгды на складѣ свѣже, добре пиво въ великихъ и малыхъ бочѣнкахъ зъ найлучшихъ броварôвъ, горѣвки и лікеры найлѣпшого гатунку.

Братя! замовляйте у свого!

РУСКІЙ КРАВЕЦЬ

Въ Шамокінъ, Па. мешкае рускій кравецъ

ПЕТРО КУЗМИЧЪ

425 N. Shamokin str.

Робить вôнъ всякий убраня мужескій складно и дешево.

Хто у него замовить убране, нѣколи того не пожалуе.

СЕМАНЪ МИТРЕНКО

готельничій

на River st., OLYPHANT, Pa.

Хочешь випити гарненько?
Запытай ся де Митренко;
Готель, виску, пиво мае,
Повний склянки доливае.
6 цигара, е и гали
На мітинги, на забавы:
Тамъ посидишь, погуляешь,
Вчуешь неодно цѣкаве, —
А що выпешь, то знай брате,
Пôде дальше, якъ у пяты!

ОДИНОКІЙ РУСКІЙ ГОТЕЛЬ Д. ГОЛОДА

38 Green str., JERSEY CITY, N.J.

Кождый Русинъ маючій яку небудь потребу въ Ню Йорку, чи въ околици, повиненъ вступити до того готелю, бо тутъ достане найдобрѣйшій и найтаншій напитки всякого рода и пораду, де най лучше ку: ити шифкарту.

Dr. F. J. Meek,

(МИКОЛАЙЧИК.)

СПЕЦИЯЛІСТ СЛАБОСТЕЙ ЖІНОЧИХ, ДИТЯЧИХ І ВЕНЕРИЧНИХ.

Жени при породі дізнають ся особливої опіки.

Офіс: 227 N. Shamokin Str. SHAMOKIN, PA. Телефон Nr. 1673

Юліянъ Копистяньскій

(JULIAN KOPYSCIANSKI)

424 Shamokin Str., ШАМОКІНЪ, ПА.

Перворядный салюнъ рускій. — Найлѣпшій напитки можна ту достати, якъ: пиво на шклянки и бутельки, вина розмаитого гатунку, горѣвки досконалй, цигара дуже добрй.

Спѣшѣть Братя Русины до свого братчика Юлька!

ST. HERMANS BENEVOLENT Society. ORGANIZED FEBR. 1882 ROCHESTER, N.Y.

Выробляе братскій машлѣ, шапки, бôдзнаки, хоругвы, униформы.

Цѣнникъ и пробки высылае даромъ.

Можете писати до насъ по руски, словеньски або польски.

R. H. Morgan, 23 N. Main str. SHENANDOAH, PA

Друкарня „Свободы"

ВЫКОНУЄ:

ТИКЕТЫ, на пікніки, бали, выгравки, представленя.
ПАПЕРЫ листовй,
КОВЕРТЫ для братствъ и поодинокихъ людей.
СТАТУТЫ братскй,
КНИГИ параф. и братскй,
КНИЖКИ кольекторскй, братскй и т. п.,
ПЛЯКАТЫ,
ЦИРКУЛЯРѢ

и взагалѣ всѣ роботы друкарскй

!!!СТАРАННО, ТАНО И НА ЧАСЪ!!!

АДРЕСЪ: SVOBODA, BOX 353, SCRANTON, PA.

ИВАНЪ ГЛОВА

JOHN GLOVA (POSTMASTER)

— въ —

Excelsior, Pa.

ОДИНОКІЙ СТОРЪ НА ЦѢЛЫЙ EXCELSIOR.

Всякій потрѣбнй рѣчѣ до житя, якъ також можна купити убраня майнерскй и звычайнй.

Посылае також грошѣ до всѣхъ частей свѣта, скоро, тано и беспечно.

Продае шифкарты.

Не вôдъ нынѣ вже знають люде солідного Ивана Глову.

ГАРМОНІѢ!

Найлѣпшй, найсильнѣйшй и найтаншй гармоніи можете достати у мене. — Пишѣть по великій цѣнникъ зъ образками, въ котрôмъ найдете машинки до друкованя, годинки, що кукають и грають, гуслѣ, басы, клярнеты, краевй файки, бритвы, печатки и много другихъ новыхъ а потрѣбныхъ рѣчей.

S. KELTONIK, PUNXSUTAWNEY, PA.

Оденъ зъ найбôльшихъ броварôвъ въ Америцѣ.

ВАРИТЬ ПИВО НА КРАЕВЫЙ СПОСÔБЪ, БЕЗЪ ВСЯКИХЪ ПРИМѢШОКЪ.

Хто лишь разъ покоштуе сего пива, то иншого вже не хоче пити.

Голова вôдъ него нѣколи не болить, бо есть здорове и поживне.

НЕ ТРЕБА ЄГО ЗЪ РЕШТОЮ ХВАЛИТИ, БО ДОБРЕ САМО ЗА СЕБЕ ГОВОРИТЬ.

E. ROBINSON'S SONS,

LAGER BEER BREWERY,

435 to 455 N. 7-th Str.

SCRANTON, PA.

Telephone calls: GENERAL OFFICE 2333. NIGHT CALL 4854.

$5-вый цѣсарскій ЕЛЕКТРИЧНЫЙ ПОЯСЪ за 1 доляра.

Щобы впровадити нашъ $5.00 Цѣсарскій Електричный Поясъ спродамо въ протягу слѣдуючихъ 30 днѣвъ 10.000 сихъ поясôвъ по незвычайно низькôй цѣнѣ с. е. по 1 дол. ЛѢЧИТЬ ПОДЧАСЪ СНУ. Руматизмъ, нервове ослаблене, хоробы серця, остре перехолодженє, диспепсію, хоробы печѣнокъ, бôль въ грудяхъ, бôль головы, грипъ, хоробы почокъ и желудка, слабости жѣночй, болѣ въ крижахъ и т. п. УСУВАЄ БÔЛЬ ВЪ ПРОТЯГУ ОДНОГО ДНЯ. Тысячѣ людей вылѣченыхъ кождого дня. Бôльше якъ 4.750.000 людей уживае ихъ нынѣ. ПИШѢТЬ ДНЕСЬ и заплатѣть $1.00 а мы пôшлемо вамъ поясъ и оплатимо пересылку.

C. J. Kapoun, Co., 1015 Collins Str., Joliet, Ill.

ВЕЛИКІЙ КОМПАНІЧНЫЙ СТОРЪ

Russian Mercantile Co Ld.

— въ —

SHAMOKIN, PA., 327 Shamokin st.

Найбôльшій рускій компанічный сторъ въ Америцѣ. Заложеный ще въ роцѣ 1889, а теперь побôльшеный, украшеный и на ново уряженый. Новый дôмъ великій, красный, котрый компанія купила 1896 року за $18.000 доказуе, що може компанічна робота. — Всѣ розумнй Русины належать до тои компаніи, купують зô свого власного стору значить, спомагають самыхъ себе. — Мѣсячно обертае сторъ сумою $5,500.00

Заряджують нимъ:

Н. Габура, М. Колодѣй и М. Пелякъ.

SOCIALISM is the coming issue in politics. You may be for it or against it, but in either case you need to understand it, and so you need to read **The International Socialist Review**

Ask your newsdealer for it or send 30 cents for a three month's subscription and a copy of Socialism and Farmers. No free copies.

CHARLES H. KERR & COMPANY, Publishers, 56 FIFTH AVENUE, CHICAGO

МАЄШЬ КНИЖКИ ДО ОПРАВЫ?

CONDRAD LOTZ,

305 Lackawanna Ave., Scranton, Pa.

оправляе книжки всѣлякого рода, хочь бы якъ розтрсенй. Також робить книжки для братствъ, церковь, бизнесменôвъ и т. д. За роботу гварантуе.

Гей Русины! чи знаете вы дорогу до дешевого и доброго купна? Она веде просто до

Юрія Хиляка

въ OLYPHANT, PA.

Вы его певно добре знаете. Въ него знайдете одинокій, найдешевшій, найлучшій и наймоднѣйшій сторъ зъ убраними. Купите добре „шифкарту" и скоро а безпечно пôшле вамъ грошѣ до старого краю. Не гадайте однакъ, що то вже все — нѣ! Вôнъ мае ще найпарад лѣйшій салунъ въ мѣстѣ пôдъ назвою:

Anthracite Hotel.

Тамъ доперва погостите ся, якъ въ рôдноѝ бабки на весѣлю.

РЕСТАВРАЦІЯ И КАВЯРНЯ

TROMETTER'S

(Троиеттер)

при Рединськôмъ депѣ въ Shamokin, Pa.

Снѣданя, Обѣды, Вечерѣ

Въ кождôмъ часѣ можна достати такъ горячій якъ и зимнй перекуски. Потравы приладоженй на европейскій способъ, дуже смачно. Услуга солідна. Окремй комнаты для родинъ. Найлучшй вина, пива, лікеры, горѣвки и всѣ можливй напитки. Цѣна дуже мала.

ЧОГО ТЕРПИТЕ?

ЧОМУ СЯ ТРАПИТЕ, КОЛИ ЛЕГКО МОЖЕТЕ ВЫЛѢЧИТИСЬ ИЗЪ СВОИХЪ ХВОРОСТЕЙ?

Прочитайте собѣ низше наведеный подяки, которыи писали люди дякуючи Проф. Д-ръ Е. С. Коллинсови за сохраненіе своего здоровля. Подôбныхъ подякованій мае онъ дуже много, но задля браку мѣсця, неможемо всѣхъ помѣстити.

ПУБЛИЧНЫИ ПОДЯКОВАНІЯ.

Многоув. Проф. Коллинсъ!

Дуже бы мене тѣшило щобы сте изволили приняти тыхъ мохъ нѣсколько словъ при добрôмъ здоровлю. Доношу вамъ, що по ужитю вашихъ лѣкôвъ я чувствую ся цѣлкомъ здорова, не чувствую уже болѣзнь въ тѣлѣ, маю добрый апетитъ и въ всѣмъ есьмъ спокôйна. Вашое глубокое знаніе въ лѣченіи тяжкихъ болѣзней поручаю всѣмъ нашимъ краянамъ. Съ почтеніемъ

Анна Обештеръ,

374 Aple Street. Pottstown, Pa.

Многопоч. п. Проф. Коллинсъ!

Пишу вамъ радостну новину, не можу звайти на досыть словъ, щобымъ вамъ могла подякувати за вашу помôчь и лѣки, которыи мене такъ короткôмъ часѣ уздоровили. Мала я передъ вами много докторôвъ, але жаденъ менѣ не помôгъ и для того я раджу, кто терпить на яку нибудь внутренну слабость, щобы удавъ ся до Проф. Коллинса а той вамъ напевно поможе.

Анна Нѣмецъ,

1210 Garden Street. Hoboken, N. J.

Пов. п. Проф. Коллинсъ!

Якъ вамъ вѣдомо, терпѣлъ я больше якъ два роки на заворотъ, гукъ въ ушахъ и слабый слухъ а лѣкарѣ которыи мене лѣчили, сказали менѣ що весь мôй нервовый системъ есть зôпсутый. Я выдалъ много грошей на докторôвъ и лѣки, але болѣзни не уставали. Я удалъ ся до васъ п. Проф. Коллинсъ и заразъ по першихъ лѣкахъ хворость устала и можу спокôйно працювати. Дякую сердечно за вашу помôчь и услугу.

Матѣй Зугечичъ,

Box 123. Bellefonte, Pa.

Высокоч. Проф. Д-ръ Коллинсъ!

Майже оденъ рôкъ лѣчили мене иныи докторы на горячку але менѣ непомогли и ужемъ ся готовилъ на смерть. Я немогу вамъ досыть подякувати за тое добродѣйство якое вы менѣ преуказали, зъ такъ важной и надъ мѣру болѣзной слабости.

Прійміть хотяй щирыи подяки!

Яковъ Хомичъ,

53 E. Main Street, South Bridge, Mass.

Лѣкаря найлѣпше хвалять подяки и свѣдоцтва нимъ выздоровленыхъ людей. ПРОФ. Е. С. КОЛЛИНСЪ достае що день больше листôвъ, въ которыхъ дякують ему выздоровленыи пацієнты. **Здоровле есть правдивымъ щастемъ!** Проф. Д-ръ Е. С. КОЛЛИНСЪ есть извѣстный кождому и славный на цѣлый свѣтъ лѣкарь, котрый умѣе и тамъ щастіе и блаженство привернути, где уже другіи лѣкарѣ стратили цѣлкомъ надѣю на выздоровленіе пацієнта. **Онъ говорить, що причиною смерти много людей есть застареніе и занедбаніе слабости.** Належитыи лѣки, рѣшуче познаніе слабости и добре захованіе лѣкарскихъ приписôвъ, приносять певне выздоровленіе. — **Терпите на слабость,** на котру дармо глядали сте помочи у другихъ лѣкарôвъ, котры вамъ ще згôршили слабость лихимъ лѣченіемъ? **Маете яку внутрену або верхну слабость?** Або зъ причины застудженя и занедбаня маете нездоровый желудокъ, груди, плюца або другіи тѣлесныи органы? Терпите може на яку тайну слабость?

Не тримайте вашу слабость въ тайнѣ, не гаӈьбѣть ся, але безъ вагання удайте ся съ повнымъ довѣріемъ до Проф. Д-ръ Е. С. КОЛЛИНСА, у которого найскорше знайдете помôчь проти всѣхъ слабостей.

Проф. Д-ръ Е. С. Коллинсовъ способъ лѣченія приносить полекшеніе и уздоровленіе въ кождомъ выпадку желудковой слабости, походячой будьто отъ немѣрного ѣдженя або въ загалѣ зъ якой нибудь иншой причины. **Недуги нерокъ** (почокъ), которыи суть дуже небезпечныи, познае рѣшучо и вылѣчить въ короткôмъ часѣ. При лѣченю **РЕВМАТИЗМУ** усувае не тôлько бôль, але також своими лѣками чистить кровь, выгане зъ тѣла зародки хвороты. Тымъ способомъ на всегда уздоровляе хворого.

Кто неможе особливо явити ся у Проф. Д-ръ Е. С. КОЛЛИНСА закладѣ, нехай докладно опише свою недугу и запше на слѣдуючій адресъ:

PROF. DR. E. C. COLLINS,

140 W. 34th Street, NEW YORK.

Хворыи принимають ся въ его закладѣ отъ год. 10. рано до 5. вечеръ. Въ вôвторокъ и пятницю отъ год. 10. рано до 8. вечеръ.

УВАГА: На жаданіе посылаю книжочку „Радця здоровля", кто пришле въ стемпликахъ оплату почты.